

Biblicum

- tidskrift för biblisk tro och forskning

Nr 1 2008 Årg. 72

INNEHÅLL

Redaktionellt. SE	1
Messias lidande och härlighet. Stefan Hedkvist.....	3
”Förstår ni fortfarande ingenting?” SE.....	8
Bibels historiska korrekthet. SE	10
Ut ur Egypten – uttågets historicitet. SE	14
Ett brev till en vän som tror att bara vuxna kan döpas. SE.....	19
<i>Frågor och svar</i>	26
<i>Utblick över samtiden</i>	33
<i>Litteratur</i>	
Krigen i Gamla testamentet. Alvar Svenson.....	41
Gospel Motivation: More than ”Jesus died for my sins”. A.C. Kraal.....	44

BIBLICUM – tidskrift för biblisk tro och forskning

Ansvarig utgivare: Stefan Hedkvist.

Redaktör: Seth Erlandsson

Redaktionskommitté: Seth Erlandsson, Stefan Hedkvist, Alvar Svenson,
Egil Edvardsen och Øyvind Edvardsen.

Tidskriften utkommer med fyra nummer per år.

Prenumerationspris: 200 svenska kr (stud 100 kr),
prenumeranter i Norge betalar 220 norska kr (stud 110 NOK),
prenumeranter i Danmark betalar 215 danska kr (stud 110 DKK),
prenumeranter i Finland och övriga Europa betalar 26 euro (stud 16 EUR),
prenumeranter i övriga världen 30 euro (stud 20 EUR).

Plusgiro Sverige 152335-6

DnB NOR Norge 7877.08.15400

SAMPO Finland 800017-70843747

Tidskriftens expedition:

Ingvar Adriansson, Släntvägen 10, S-331 35 Värnamo

E-mail: biblicum@bredband.net

Redaktionens adress:

Seth Erlandsson, Vitmåragatan 9B, 722 26 Västerås

E-mail: seth.erlandsson@tele2.se

Glöm inte anmäla adressändring.

BIBLICUM

tidskrift för biblisk tro och forskning

1/2008

Redaktionellt

Alla läsare, gamla såväl som nya, hälsas varmt välkomna till en ny, och som vi hoppas, spännande årgång med tidskriften *Biblicum*! Osäkerhet inför Bibelns budskap och vad Bibeln lär i olika frågor skapar förvirring och dämpar lätt intresset för att studera just Bibeln. Varför ska Bibeln ges en särställning som Guds ord och "ett ljus på min stig" (Ps. 119:105)? Men när Bibelns budskap får framträda i sin fulla glans och oklarheter och missförstånd därigenom skingras, ökar intresset för "böckernas bok". Red. hoppas att detta nummer ska inspirera till en förnyad iver att studera Bibelns heliga och livgivande ord.

Det råder ingen brist på bibliska ämnen som behöver belysas och upplysa oss. Vi liksom Jesu lärjungar är av naturen tröga när det gäller att förstå och ta till oss Bibelns undervisning. "Förstår ni fortfarande ingenting?", sa Jesus till de tolv efter brödundret (se närmare artikeln i detta nummer). "Så oförståndiga ni är och tröga till att tro på allt som profeterna har sagt", sa Jesus till Emmauslärjungarna. Är vi så mycket bättre?

Tidigare i *Biblicums* historia tog vi upp olika bibliska ämnen under rubriken "Frågor och svar". Nu använder vi oss av denna rubrik på nytt och tar upp en rad bibelfrågor. Det finns möjlighet att skicka in frågor till red., men det är inte säkert att vi kan svara på allt.

När det gäller Bibelns historiska uppgifter och tillförlitlighet kan bibelkritiken sätta myror i huvudet hos många studerande. I detta nummer bemöter vi påståendet att Bibelns historiska uppgifter skulle komma i konflikt med arkeologiska fynd. Vi belyser också frågan om

uttågets historicitet och hur evangeliernas uppgifter om Jesu födelse och uppståndelse kan förenas.

En biblisk tidskrift som glömmar Bibelns huvudbudskap och kärna, evangeliet om Jesus Kristus, är ingen biblisk tidskrift. Dessutom har vi all anledning att inför påskan särskilt fördjupa oss i ”Messias lidande och härlighet” i anslutning till profetian Jesaja 53.

Årets första nummer avslutas med en rad utblickar över samtiden. I förra numret blev det kyrkliga läget i Finland belyst. Nu får vi bl.a. inblick i den stora oro som råder i den norska folkkyrkan. Tidskriften avslutas med två recensioner, den ena om kriget i Gamla testamentet, den andra om vad som är den evangeliska drivkraften till en kristens tillväxt i kärlek.

Kära prenumeranter: GLÖM INTE ATT BETALA PRENUMERATIONSAVGIFTEN! Förra året betalade mindre än en tredjedel den blygsamma avgiften (200 svenska kr, stud. 100). Det är lätt att glömma att betala och vi har varit dåliga på att upplysa om betalning har skett eller inte. Fr.o.m. detta nummer anger vi på adresslappen om och för vilket år vi har noterat att betalning skett. Om någon eller några inte längre vill ha tidskriften, är red. tacksam för ett litet meddelande om det. Gåvoredovisning måste tyvärr anstå till nästa nummer.

SE

Messias lidande och härlighet

Av Stefan Hedkvist

Profeten Jesaja klagar: ”*Vem trodde vår predikan, för vem var HERRENS arm uppenbarad?*” (Jes. 53:1). Svaret är underförstått: knappast någon. Så var det på profetens tid, så var det också på Jesu och apostlarnas tid, och så är det fortfarande idag. Profeten Jesaja anger anledningen till detta. Folk tog anstöt av Herrens tjänares yttre framträdande. Han framträdde i yttre ringhet, han var som ett rotskott ur torr jord. Därför blev han föraktad och övergiven, man räknade honom för intet. På Jesajas tid sökte människor en annan räddning än den Gud förkunnade genom sina profeter. De trodde inte predikan om Herrens lidande tjänare och den andliga frälsning han skulle vinna. De sökte istället en mäktig politisk frälsare som kunde försvara landet mot hotet från Syrien och Assyrien.

Av evangelierna förstår vi att folket på Jesu tid också sökte en Messias som från början skulle framträda som en mäktig kung. De sökte en som kunde förändra världen. Svaga, lidande människor hade man nog av - man behövde inte en till. Också människor idag tar anstöt av en frälsare som framträder i ringhet, lider och dör. Man söker istället någon som har makt att förändra världen. En förändrad och bättre värld är vad många kyrkor idag helst talar om. Biskopar kan tala länge om kyrkans uppgift här i världen utan att så mycket som nämna namnet Jesus. Många kyrkor har stora svårigheter med en frälsare som framträder i ringhet, lider och dör. Vad är meningen med detta? Ja det vanligaste svaret är: ”Han gav oss ett exempel på ödmjukhet och uppoffrande kärlek.” Vem tror profeten Jesajas predikan? Knappast någon. Så är det fortfarande.

Skrifterna vittnar om Jesus och visar oss till honom. Psaltaren 22 och Jesaja 53 är exempel på förutsäggande profetior om Messias. Sammanställningen av Kristi lidandes historia ur evangelierna visar hur underbart och detaljerat dessa förutsägelser gått i uppfyllelse på Jesus från Nasaret. När vi vet att David profeterade 1000 år före Kristus och Jesaja 700 år före Kristus och vi sedan ser hur underbart allt som blivit förutsagt om

Messias går i uppfyllelse på Jesus, väcker det vördnad hos oss inför dessa texter. Det är Guds eget ord. På ett underbart sätt låter han sitt ord gå i uppfyllelse. Men det är inte bara de yttre händelserna vi skall förundra oss inför. Gud har i sitt ord också förkunnat varför Messias utförde allt detta och vad som är frukten av hans gärning. Denna predikan skall vi ta emot i troende hjärtan.

Jesajas profetia i 52:13-53:12 börjar med att introducera Herrens tjänare. Han skall handla vist. Han skall utföra allt det Herren sänt honom att fullgöra. På grund av detta skall han *bli hög och upphöjd, ja, mycket hög*. Men när han utförde sitt uppdrag skulle han inte framträda som en hög och upphöjd person utan framträda i ringhet och under sådana lidanden att folk häpnade. Profeten skriver att resultatet av hans lidande är att han skall bestänka många folk. Profeten talade till ett folk som var väl förtroget med den gammaltestamentliga offerttjänsten. Folket visste vad det innebar att bli *bestänkt*. När folket blev bestänkt med offerdjurets blod blev de helgade och renade. De ingick förbund med Gud på det sättet. Herrens tjänare skulle med sitt lidande upprätta evangeliets nya förbund med alla folk. Han skulle bestänka, dvs. rena och helga alla med sitt blod. Ja, på detta sätt introducerar profeten Jesaja Herrens tjänare. Vi som känner Jesus tycker att denna introduktion är tillräckligt klar och vet genast att det är om Jesus och frukten av hans lidande som profeten talar.

Sedan utbrister profeten i sin klagan: *Vem trodde vår predikan?* Knappt någon. Anledningen var att folket tog anstöt av Messias framträdande i ringhet och ödmjukhet. Han motsvarade inte deras förväntningar på en kung. Därför ville de inte tro på honom. Och Jesu ringhet är fortfarande en stötesten. Han framträdde i ringhet och därför vill folk inte tro mer om honom än att han var en svag människa - en begåvad lärare visserligen, men ändå bara en svag människa.

Profeten beskriver hur Herrens tjänare kom i stor svaghet och ringhet. Han sköt upp som en späd planta, som ett rotskott ur torr jord. En späd planta är något svagt och ömtåligt. Ett rotskott ur torr jord har knappast några lysande framtidsutsikter sett ur mänsklig synvinkel. Vad profeten syftar på förstår vi från evangeliernas berättelse. Där läser vi hur Jesus föddes i stor fattigdom och hur han genast blev hotad till livet och fick leva i landsflykt i Egypten. Han var av Davids ätt men saknade all

kungaglans. Men det är framför allt i sitt stora lidande Jesu ringhet blir påtaglig. Han var föraktad och övergiven av människor. Han blev förrådd av en vän och även hans trognaste lärjungar övergav honom. Han blev oskyldigt dömd, pinad och dödad. Han var en smärtornas man och förtrogen med lidande. Människorna räknade honom för intet.

Men han handlade vist. Med sitt lidande och sin död fullgjorde han den frälsning som Gud sänt honom att fullgöra. Profeten Jesaja förkunnar för oss på klarast möjliga sätt betydelsen av Messias gärning. Det skedde för att gottgöra för våra synder. Det är hit vi måste gå för att lära känna kärnan i kristendomens budskap. Det är hit vi måste gå för att lära känna hur vi och varje annan människa blir räddad och frälst. Det skedde medan vi, var och en, gick sin egen väg. Då lade Herren all vår skuld på Kristus. Han lade det straff vi förtjänat på honom för att vi skulle få frid.

Människorna som såg honom tänkte att han var hemsökt av Gud för svåra synder, slagen och pinad. Och det var han verkligen, men det var inte för egna synder han led. Han var genomborrad för våra överträdelsers skull och slagen för våra missgärningars skull. Det var Herrens vilja att slå honom och låta honom lida för att så göra hans liv till ett skuldoffer. Med yttersta klarhet redogör profeten Jesaja för Kristi ställföreträdande gottgörelse. Han trädde i vårt ställe, tog vårt straff och genom sitt oskyldiga lidande har han gottgjort för våra synder.

Profeten Jesaja redogör därefter för Messias oskyldiga död. *Lik ett lamm som förs bort till att slaktas, lik ett får som är tyst inför dem som klipper det, öppnade han inte sin mun.* Visst var det mycket skrik när Jesus dömdes och korsfästes, men inte från hans sida. Det var folket som skrek. Detta visar att Herrens tjänare led frivilligt. Han gjorde inte våldsamt motstånd utan underkastade sig lidandet och blev lydig intill döden – döden på korset. Han var medveten om varför han frambar sig själv som ett offer och oskyldigt led och dog. Men insåg folket det? Nej, profeten skriver: *”Vem i hans släkte besinnar att när han rycktes bort från de levandes land, blev han plågad på grund av mitt folks överträdelse?”* Svaret är också här underförstått: knappast någon. Ändå hade Jesaja förkunnat det långt i förväg med klara ord. Det var för våra överträdelsers skull han led.

Profeten förutsäger även i detalj omständigheterna kring Herrens tjänares begravning. Detta måste ha varit obegripligt fram till dess att Jesus

på ett underbart sätt uppfyllde profetian. Han fick sin grav bland de ogudaktiga. Avsikten med att de korsfästas ben skulle slås sönder var att de skulle dö, för att sedan kunna kastas i en gemensam grav för förbrytare före sabbatens ingång. Men det gick inte med Jesus som judarna och soldaterna planerat. En rik man, Josef från Arimatea, begärde att få ta ned Jesu kropp och han lades i en ny grav. Hos en rik var han i sin död. Precis så som profeten hade förkunnat.

Det är en träffande överskrift som man satt på denna profetia i våra bibelöversättningar. Bibel 2000 har överskriften "Herrens lidande tjänare". Men det är missvisande. Profetian både introduceras och avslutas med att förkunna hans upphöjelse. Därför är det bra att, som i Svenska Folkbibeln, sätta överskriften "*Herrens tjänares lidande och härlighet*". Profeten ägnar tre verser åt att förkunna Jesu seger och upphöjelse. *Genom sitt skuldoffer får han se avkomlingar och länge leva*. Han skulle inte bli kvar i graven utan uppstå och leva för evigt. Hans avkomlingar är alla vi som tror på honom. Profeten förutsäger att Jesus med sitt offer skall samla ett folk åt sig som tillhör honom. Det är den nytestamentliga kyrkan. Han säger också: *Guds rättfärdige tjänare förklarar de många rättfärdiga*. Genom att bära vår skuld har han förklarat oss rättfärdiga inför Gud. Profeten skriver också: *Gud skall ge honom de många som hans del*. Vi tillhör de många som tillfallit honom. Han har vunnit oss för att vi skall tillhöra honom. Jesus har vunnit seger över synden och dödens makt, inte bara för sig själv utan för oss. Det är frukten av hans lidande och död.

Jesaja förkunnar Jesu uppståndelse och härlighet. Herrens tjänare skulle inte bli kvar i graven utan uppstå och leva för evigt. Och han skall inte vara ensam i sin härlighet utan omgiven av ett folk som han vunnit åt sig med sitt blod.

Men vågar vi tro att det är om oss profeten talar när han säger att Gud skall ge honom de många som hans del? Finns det någon garanti för att just vi får tillhöra hans segrande skara? Ja, profeten skriver att han förklarat *de många* rättfärdiga och att han bar *de många*s synd när han trädde in i överträdarens ställe. Men profeten säger också klart vad som menas med *de många*. Här är vi inneslutna för han säger: *Vi gick alla vilse som får, var och en* gick sin egen väg, men *all vår skuld* lade Herren på honom. Vi är innefattade i dessa ord "alla" och "var och en". När man

skriver så är ingen utesluten. Om han bar all vår skuld så har han också förklarat oss alla rättfärdiga. Profeten förkunnar hur också vi som lever på 2000-talet efter Kristus blev förklarade rättfärdiga av Herrens lidande tjänare och har del i hans seger.

Denna förkunnelse skall vi ta emot i troende hjärtan så att det inte är om oss profeten talar när han säger: Vem trodde vår predikan? Allt för många förkastar hans frälsning till sitt eget fördärv. Vi ser i denna profetia Guds rika nåd bli uppenbarad för oss. Paulus skriver: *I honom är vi friköpta genom hans blod och har förlåtelse för våra synder på grund av den rika nåd som han har låtit flöda över oss, med all vishet och insikt.* Gud låter sin rika nåd formligen flöda över oss i Jesajas profetia. Den tar oss till kristendomens kärna: att vi är friköpta genom Jesu blod och har förlåtelse för våra synder.

”Förstår ni fortfarande ingenting?”

När Petrus predikade var han smärtsamt medveten om sin och övriga lärjungars tröghet när det gällde att förstå andliga sanningar. De måste gång på gång hjälpas till rätta, och Jesus tog sig gång på gång an dem och andra människor ”som får utan herde”.

Markusevangeliet är enligt kyrkofadern Papias (ca 130 e.Kr.) Johannes Markus nedteckningar av Petrus predikningar om Jesus och hans gärningar. Enligt Papias brukade Petrus komponera sina predikningar om Jesus ”med tanke på sina åhörarens behov”. Petrus visste av egen erfarenhet hur stor blindheten var och att Jesu hjälp behövdes om och om igen. Han hade i sin blindhet och sitt oförstånd både ivrigt sagt emot Jesus (8:32) och tre gånger förnekat honom (14:66ff).

I sina predikningar berättar han bl.a. följande: Jesus hade sänt ut de tolv apostlarna, två och två, och gett dem makt över de orena andarna (Mark. 6:7). När de kom tillbaka berättade de för Jesus ”allt vad de hade gjort och vad de hade lärt folket” (6:30). Men vad hade *de* gjort egentligen? Och visste inte Jesus vad de hade gjort? Kunde de göra någonting utan Jesus? De och allt folket behövde mycket undervisning. De hade svårt att lära sig och komma ihåg hur hjälplösa de var utan Jesus. Därför sa Jesus till dem: ”Kom med mig till en öde plats där vi kan vara ensamma, och vila er lite” (6:31).

Men de blev inte ensamma, och det visste Jesus. En stor skara människor tog sig dit och Jesus ”förbarmade sig över dem, eftersom de var som får utan herde”. Han ”*undervisade dem grundligt*”, både folkskaran och apostlarna. Men de tolv blev oroliga med tanke på mat och logi i denna ödsliga trakt: ”Den här platsen ligger ödsligt till, och det är redan sent.” De tyckte att Jesus borde sända i väg dem innan det blev för mörkt. Men Jesus sa: ”Ge ni dem att äta!” Kunde de inte det? De hade ju nyss berättat hur duktiga de var. Nu kommer det fram hur lite de tolv kunde uträtta av sig själva. De hade bara fem bröd och två fiskar att komma med. Men genom Jesu under hade de snart var sin korg full med bröd, och det efter att alla hade fått äta sig mätta (6:42-43)!

När de tolv strax därefter råkade i stor nöd på Gennesarets sjö hade de glömt vilken hjälp de hade i Jesus. Markus refererar Petrus vittnesbörd: *"De hade inte förstått detta med bröden. Deras hjärtan var hårda"* (6:52). Utan Jesus rodde de i mörker och i svår motvind. Med Jesus kom de lyckligt fram till byn Gennesaret (på hebr. Kinnéret) och där förbarmade sig Jesus över alla och botade en stor mängd sjuka. Men det ledde inte till glädje och tacksamhet bland de fariseer och skriftlärda som samlades kring Jesus (7:1ff). De såg inte Jesu stora nåd mot människor utan i stället bara *"att några av hans lärjungar åt med orena händer"*. Lagparagrafer om tvättning av händer, sköljande av bägare och kärl etc. stod helt i centrum för dem och skymde det stora som hände: Frälsarens ankomst och hans nådegärningar.

När Jesus senare varnade för fariseernas surdeg och för Herodes surdeg, började de tala med varandra om att de inte hade bröd med sig. Då sa Jesus: *"Begriper och förstår ni ännu ingenting? Har ni ett hjärta som är så hårt? Har ni ögon och ser inte och öron och hör inte? Kommer ni inte ihåg när jag bröt de fem bröden åt de fem tusen? Hur många korgar fick ni då?"* (8:15ff). De tolv, som bara hade fem bröd för att bespisa fem tusen män, hade fått tolv fulla korgar över, och när de senare (8:1ff) bara hade sju bröd för att bespisa fyra tusen hade de fått sju korgar över. Jesus sa till dem (och säger till oss): *"Förstår ni fortfarande ingenting?"*

SE

Bibelns historiska korrekthet

Det är en vanlig uppfattning bland många bibelforskare att Bibelns uppgifter om *Israel före kungatiden* är ohistoriska och i konflikt med arkeologiska fynd. Men är det verkligen sant att arkeologiska fynd talar emot Bibelns uppgifter?

I en artikel i *Biblical Archaeology Review* (BAR) March/April 2007 tar professor Bryant G. Wood upp frågan om den hebreiska Bibelns historiska tillförlitlighet. Artikeln heter "Let the Evidence Speak" (Låt bevisen komma till tals). Här följer ett sammandrag av Woods artikel:

De flesta forskare har uppfattningen att den bibliska historien före kungatiden är myt och uppbyggd. Ronald Hendel skrev i BAR July/August 2006: "Arkeologisk forskning har säkerställt att mycket i Bibeln före kungatiden är ohistoriskt." William Dever har påstått: "Det har aldrig förekommit någon militär erövring av Kanaan" (BAR March/April 2006). Michael Coogan har uttryckt en liknande uppfattning när det gäller erövringen av Jeriko.

Hur kan vi kontrollera sanningshalten i dessa påståenden? Om vi är ärliga forskare som använder sunda metodologiska principer, är det nödvändigt att granska beläggen för att se om de stödjer eller talar emot en framlagd hypotes. Jag begränsar mig här till några exempel som hänför sig till Josua och domartiden.¹

Enligt den bibliska berättelsen upprättade israeliterna under domartiden ett religiöst centrum i Shilo som förstördes och övergavs vid mitten av 1000-talet f.Kr.² Utgrävningar i Shilo har uppdagat offentliga bygg-

¹ De vittnesbörd jag tar upp är sammanfattade i Bryant G. Wood, "From Ramesses to Shiloh: Archaeological Discoveries Bearing on the Exodus-Judges Period", i David M. Howard, Jr och Michael A. Grisanti, eds., *Giving the Sense: Understanding and Using Old Testament Historical Texts* (Grand Rapids, MI: Kregel, 2003), s. 256-282. För att vara konsekvent måste man använda en kronologi för den bibliska historien som grundar sig på kronologiska data i den hebreiska Bibeln, dvs. att exodus ägde rum vid mitten av 1400-talet. Se Bryant G. Wood, "The Rise and Fall of the 13th-Century Exodus-Conquest Theory", *Journal of Evangelical Theological Society*, 48 (2005), s. 475-489. För dateringar under domartiden, se Paul J. Ray, Jr, "Another Look at the Period of the Judges", i Glenn A. Carnagey, Sr., ed., *Beyond the Jordan* (Eugene, OR: Wipf & Stock, 2005), s. 93-104.

² 1 Sam. 4; Ps. 78:60; Jer. 7:12-14; 26:6,9.

nader från denna tid (järn I-perioden) och en förstörelse som kan dateras till mitten av 1000-talet.³

Domarboken 9 dokumenterar ett försök av Abimelek, Gideons son, att ta över ledarskapet för de israelitiska stammarna vid mitten av 1100-talet. Denna text nämner ett tempel, stadsporten och en ödeläggelse i Sikem. Vad har påträffats i Sikem från denna tid? Jo, ett tempel, stadsporten och en ödeläggelse.⁴

Domarboken 18 beskriver Dans stams flyttning från dess tilldelade område väster om Benjamin till Laish, vars namn de ändrade till Dan. Tiden för denna händelse kan beräknas till någon gång under 1100-talet, sannolikt kort efter filisteernas ankomst 1177 f.Kr. Israeliterna brände staden, vars tidigare invånare hade en relation till kuststaden Sidon. Stratum VII i Tell Dan/Laish förstördes av eld under tidigt 1100-tal. En grav från stratum VII innehöll importerad mykensk keramik och lokal keramik tillverkad i Sidonområdet. Nästa ockupationsfas bestod av husockupanter som använde förråds krukor typiska för israelitiska invandrare och tillverkade av lera som var främmande för Tell Dan-området.

Domarboken 4 berättar om en konfrontation mellan israelitiska stammar ledda av Debora -Barak och Jabin, Hazors kung, under sent 1200-tal. Israeliterna besegrade Sisera, befälhavaren för Jabins armé, "som bodde i Haroshet-Haggojim" (Dom. 4:2) vid bäcken Kishon. Efter att ha neutraliserat Jabins styrkor, "vilade israeliternas hand allt tyngre på Jabin, kungen i Kanaan, till dess de helt gjort slut på honom" (Dom. 4:24). Utgrävningar i Hazor har visat att en massiv förstörelse av staden ägde rum cirka 1230 f.Kr., sannolikt orsakad av israeliterna.⁵ Tilläggas kan att Adam Zertal tror att han har funnit Haroshet-Haggojim vid el-Ahwat. Platsen var en kort tid ockuperad under sent 1200-tal eller

³ Israel Finkelstein, "Shiloh Yields Some, but Not All, of Its Secrets", *BAR*, Jan/Feb 1986.

⁴ Lawrence E. Stager, "The Shechem Temple Where Abimelech Massacred a Thousand", *BAR*, July/Aug 2003.

⁵ Amnon Ben-Tor och Maria Teresa Rubinato, "Excavating Hazor Part II: Did the Israelites Destroy the Canaanite City?", *BAR*, May/June 1999. Ben-Tor och Rubinato tillskriver denna förstörelse Josuas erövring av Hazor. Men om biblisk kronologi följs bör den tillskrivas Debora och Barak. Dessutom, om förstörelsen 1230 orsakades av Josua skulle det inte finnas någon stad för Debora och Barak att erövra, eftersom Hazor inte återuppbyggdes förrän på Salomos tid.

tidigt 1100-tal, sålunda sammanfallande med tiden för Debora-Baraks erövring av Hazor.⁶

Domarboken 3 berättar om Eglon, Moabs kung, som upprättade ett residens i Jeriko och utkrävde tribut från de israelitiska stammarna i 18 år under sent 1300-tal. När John Garstang utgrävde Jeriko på 1930-talet fann han en stor palatsliknande byggnad som han identifierade med Eglons palats. Ett överflöd av importerad keramik och lertavlor med inskriptioner vittnade om en välbärgad ockupant med omfattande administrativ aktivitet. Ändå fanns det ingen stad att styra över. Platsen var bara ockuperad en kort tid under sent 1300-tal och övergavs sedan.⁷

När vi kommer till erövringen av Kanaan befinner vi oss i den period av Israels historia då forskare hävdar att det finns klara bevis för att Bibeln innehåller fel. Men när man granskar dessa s.k. ”bevis” visar det sig att det är olika forskares tolkningar som innehåller fel, inte Bibeln. Under erövringstiden brände israeliterna ner tre platser: *Hazor, Ai och Jeriko*. Eftersom ingenting kan koppla samman arkeologi och skriven historia så bra som en ödeläggelse genom brand, ska vi undersöka bevisen från dessa tre platser.

Vi har redan föreslagit att ödeläggelsen av Hazor c. 1230 f.Kr. bör tillskrivas de händelser som Domarboken 4 beskriver. Finns det någon tidigare ödeläggelse som kan förknippas med Josua? Det gör det faktiskt. Bevis för en förstörelse genom brand på 1400-talet f. Kr. har påträffats både i övre och nedre staden. Det är betecknande att kultcentra tycks ha utvalts för särskilt hård behandling av erövrarna på 1400-talet.

Utgrävningar vid et-Tell har förmodligen ”sopat bort den historiska trovärdigheten för erövringen av Ai”.⁸ Men identifiering av et-Tell med Josuas Ai var resultatet av en serie vetenskapliga blunders som okritiskt accepterats av många fram till idag.⁹ Identifieringen uppfyller helt enkelt inte de bibliska kraven. Från 1995 till 2000 ledde Wood en utgrävning

⁶ Adam Zertal, ”Philistine Kin Found in Early Israel”, *BAR*, May/June 2002.

⁷ Baruch Halpern diskuterar den bibliska beskrivningen av byggnaden i ”The Assassination of Eglon”, *Bible Review*, Nov/Dec 1998. Byggnadens planlösning, blottlagd av Garstang, matchar Halperns rekonstruerade planritning anmärkningsvärt väl.

⁸ Joseph A. Callaway, ”Was My Excavation of Ai Worthwhile?”, *BAR*, March/April 1985, s. 68; jfr Ziony Zevit, ”The Problem of Ai”, *BAR*, March/April 1985.

⁹ Bryant G. Wood, ”The Search for Joshua’s Ai”, *Critical Issues in the Early History of Israel*, eds. Richard S. Hess, Gerald A. Klingbeil och Paul J. Ray, Jr. (Winona Lake, IN: Eisenbrauns, utkommer snart).

vid Khirbet El-Maqatir (lite mindre än 1,6 km väster om et-Tell) som uppfyller alla krav för att vara Josuas Ai. Wood berättar: "Vi fann en liten gränsfästning som kunde dateras till 1400-talet och som hade förstörts genom eld."

Berättelsen om Jeriko i Josuas bok är en annan biblisk berättelse vars rykte har solkats av bristande vetenskaplig noggrannhet hos tidigare forskare. Garstang och Kenyon var de stora utgrävarna av Jeriko. Coogan hävdar att Garstangs datering av förstörelsen där till c. 1400 f.Kr. var felaktig, eftersom hans "kunskap om stratigrafiska utgrävningar och keramisk kronologi ... inte var särskilt avancerad". "Kenyon utgrävde Tell es-Sultan (Jeriko) på nytt och korregerade Garstangs dateringar." Ingenting kan vara längre från sanningen. I själva verket publicerade aldrig Kenyon en analys av sina lerskärvor till stöd för sina anspråk. Sorgligt nog har hennes förhastade dateringar blint accepterats utan ifrågasättande.¹⁰ Garstang å andra sidan publicerade en detaljerad studie av sina lerskärvor från förstörelseskiktet och den är användbar än idag.¹¹ Även om det är sant att Garstang missförstod försvarssystemet, var hans datering av ödeläggelsen mitt i prick.¹²

Uppfattningen att de bibliska berättelserna om Israels historia före kungatiden skulle vara ohistoriska håller inte vid en närmare granskning. Ofrånkomliga vittnesbörd talar för att Bibeln bör betraktas som en tungt vägande källa för denna tidsperiod.

(Bryant G. Wood är forskningsledare för "Associates for Biblical Research", Akron, Pennsylvania. Han har en Ph.D. i syrisk-palestinsk arkeologi från University of Toronto. Hans doktorsavhandling heter "Palestinian Pottery of the Late Bronze Age: An investigation of the Terminal LB IIB Phase.")

SE

¹⁰ Kenyons tolkningar inom andra områden har övergetts. Se t.ex. Hershel Shanks, "The Mistress of Stratigraphy Had Clay Feet", *BAR*, May/June 2003.

¹¹ John Garstang, "Jericho: City and Necropolis, Fourth Report", *Annals of Archeology and Anthropology* 21 (1934), s. 107-110.

¹² För de nära parallellerna mellan den bibliska berättelsen och framgrävda data, se Bryant G. Wood, "Did the Israelites Conquer Jericho? A New Look at the Archaeological Evidence", *BAR*, March/April 1990.

Ut ur Egypten – uttågets historicitet

Bibliska texter som berättar om hur Gud ingripit i historien möts med skepsis av alla som bara räknar med inomvärldsliga orsaker till historiska skeenden. Följaktligen har Andra Moseboks berättelse om Israels barns uttåg ur Egypten ifrågasatts som en historisk verklighet. Men vid mitten av 1900-talet försvarades uttågets historicitet av ledande nordamerikanska forskare som William Foxwell Albright och hans elev George Ernest Wright. Också John Bright, en annan Albrightlärjunge, försvarade uttågets historicitet i sin *A History of Israel* (1959). I tredje upplagen av detta klassiska verk (1981) skriver Bright: "Det kan knappast råda något tvivel om att Israels förfäder varit slavar i Egypten och lyckats fly på något förundransvärt sätt. Nästan ingen kan ifrågasätta det idag" (s. 120, min övers.).

Men denna positiva hållning till bibeltextens historicitet har inte mottagits positivt av alla utan dragit i gång en häftig debatt bland historiker. Stridslinjen går mellan maximalister och minimalister, dvs. mellan sådana som menar att det mesta är historiskt korrekt och sådana som menar att det är ytterst lite som är historiskt korrekt. Vid ett möte för "bibelminimalistiska historiker" i Rom 2005 uttryckte dessa sin antipati mot Gamla testamentets historiska värde. Uttågsberättelsen nämndes särskilt. "Uttåget har aldrig ägt rum" var temat.

En person som ägnat mycket av sin forskning åt uttåget ur Egypten och dess historicitet är professor James K. Hoffmeier. 1997 utkom han med boken *Israel in Egypt. The Evidence for the Authenticity of the Exodus Tradition* (Oxford University Press). I tidskriften *Biblical Archaeology Review* Jan/Febr 2007 diskuterar han i en lång artikel det arkeologiska material som kan belysa uttågets historicitet. Jag ska här försöka referera en del av vad Hoffmeier framför i denna artikel och i sin bok från 1997.

Ibland har vi orealistiska förväntningar på vad arkeologin kan leverera, betonar Hoffmeier. Som bevis för att israeliterna varit i Egypten tycks

man kräva ett fynd som bär inskriften ”tegel gjort av hebreiska slavar” i proto-kanaanaisk skrift.

Bibeln lokaliserar hebreerna till deltaområdet i nordöstra Egypten, ”den bästa delen av landet, i Raamses landområde” (1 Mos. 47:11), ”i landet Gosen” (1 Mos. 45:10; 47:4,6; 2 Mos. 8:22; 9:26). Men högvattennivåer i deltaområdet gör att utgrävningar av de djupast liggande (dvs. äldsta) nivåerna är svåra och kostsamma att genomföra. Utgrävningen i Tell el-Dab`a (gamla Avaris, hyksoshuvudstaden), ledd av Manfred Bietak från Wiens universitet, använder en pump och ett komplicerat nätverk av rörledningar för att avlägsna vatten så att utgrävarna kan nå nivån för nya rikets tid (1550-1069 f.Kr.). När Hoffmeier besökte platsen 2002 såg han att skrivarnas kvarter från 18:e dynastiens palats (c. 1500-1450 f.Kr.) hade översköljts av blöt lera från deltat. En rad lersigill med inskriptioner påträffades, en del från 12:e dynastiens tid (c. 1900 f.Kr.), men inga papyrusdokument hade överlevt. Efter mer än 35 års arbete har Bietaks team inte hittat ett enda papyrusdokument.

Vid det närliggande Qantir (sannolikt Pi-Ramesses som var Egyptens huvudstad under 1200- och 1100-talet) har inte heller Edgar Pusch och hans kollegor hittat några papyrusdokument. Det kan också nämnas att de kungliga inskrifter som påträffats i Egypten på stenstoder och tempel aldrig innehåller någon negativ uppgift om farao och hans arméer. De nämner bara triumfer och tappra insatser och förtiger bakslag som t.ex. nederlaget för Raamses II:s armé vid det stora slaget vid Kadesh. Så ingen kommer någonsin att påträffa en stele till minne av faraos förnedring som en följd av plågorna eller arméns stora nederlag när den förföljde de flyende hebreerna.

Om vi nu inte kan finna textbevis för israeliternas vistelse i Egypten, måste vi fråga oss om Bibelns rapportering är rimlig i ljuset av de sekundära vittnesbörd som arkeologin kan ge:

1) Kom herdar med sina hjordar österifrån in i Egypten när det var hungersnöd?

2) Finns det vittnesbörd från Egypten om att främlingar tvingades till slavarbete för farao?

3) Passar de geografiska namnen i exodusberättelsen ihop med den geografiska verkligheten?

1) Vittnesbörden är många om att herdar från västra Asien kom med sina hjordar till Egypten för att finna vatten och bete. Neferti, som levde runt 1900 f.Kr., klagar över att semitisktalande folk hade infiltrerat deltat. 700 år senare innehåller papyrus Anastasi 6 från farao Merneptahs tid (1213-1203 f.Kr.) en rapport från en gränsfästning i Wadi Tumilat att en edomitisk beduinstam fått tillåtelse att vattna sina hjordar vid Pi-Atums dammar. Historiciteten i dessa uppgifter styrks av gravar med kanaaneiska föremål som påträffats i deltaområdet och Wadi Tumilat: i Tell el-Maskhuta, Tell el-Retabeh, Tell el-Yehudiah, Inshas, Tell Farasha, Tell el-Kebir och naturligtvis Tell el-Dab`a (hyksos huvudstad).¹ Både texter från Egypten och arkeologiska vittnesbörd från andra årtusendet f.Kr. vittnar samstämmigt om att semiter kom in i Egypten med sina hjordar, särskilt i tider av torka och hungersnöd i Kanaan.

2) Bibeln nämner två slag av slavarbeten som israeliterna tvingades till: tegelframställning för byggprojekt och "arbete på fälten": "Egyptierna tvingade israeliterna att arbeta som slavar. De gjorde livet svårt för dem genom hårt arbete med murbruk och tegel och med allt arbete på fälten, ja, med alla slags arbeten som de tvingade dem att utföra" (2 Mos. 1:13-14).

Nya rikets Egypten är känt för dess militära fälttåg norrut in i Kanaan och Syrien och söderut in i Nubien. Tusentals krigsfångar fördes till Egypten och några av dem finns avbildade på berömda gravmålningar av Rekhmire, en hög ämbetsman hos Thutmose III (1457-1425 f.Kr.). Egyptiska slavdrivare utbildas med käppar när de övervakar utländska slavarbetare som tillverkar tegel och bär tegel på sina axlar till närmaste byggnadsprojekt.

Bibeln berättar att de hebreiska slavarerna inte kunde uppfylla den bestämda kvoten tegel för varje dag. Faraos slavdrivare och tillsyningsmännen hade ju befallt: "Ni ska inte som hittills ge dem halm till teglet utan låt dem själva gå och skaffa sig halm. Men samma antal tegel som de har gjort förut ska ni kräva av dem, utan något avdrag" (2 Mos. 5:7f). Egyptiska texter från tredje och andra årtusendet f.Kr. berättar hur arbetsmål och kvoter bestämdes för tegeltillverkarna. Förteckningar av arbetslag för tegeltillverkning, kvoter och brister har påträffats på en

¹ Se J.K. Hoffmeier, *Israel in Egypt*, s. 62-68.

läderrulle som nu finns i Louvren och kan dateras till Raamses II:s femte regeringsår (c. 1275 f.Kr.).

Forskare diskuterar fortfarande om termen '*Apiru/Habiru* kan syfta på hebreerna. Hur som helst var främlingar som kallas '*Apiru* engagerade i hårt slavarbete i Egypten. När det gäller "arbete på fälten" vittnar gravmålningar och reliefer från nya rikets tid om att främlingar fick ta hand om boskapshjordar och utföra alla möjliga fältarbeten.

3) Egyptologer och bibelforskare har länge intresserat sig för de platsnamn som nämns i samband med hebreerna och deras uttåg ur Egypten. 2 Mos. 1:11 nämner att israeliternas slavarbete användes vid byggandet av förrådsstäderna Pitom och Raamses. Raamses är också startpunkten för uttåget (2 Mos. 12:37; 4 Mos. 33:3). Sannolikt är Raamses den plats som senare blev Ramesses II:s residensstad och som i egyptiska texter kallas Pi-Ramesses (Ramesses hus). Men exakt var Raamses låg har varit svårt att fastställa. Sedan 1980 har Edgar Pusch från Tyskland lett utgrävningar i Qantir (Tell el Dab`a) som nu allmänt identifieras med Pi-Ramesses, en stad som omfattade inte mindre än 10 kvadratkilometer.

Pitom kan härleda sitt namn från egyptiska *p(r)-itm* "Atums hus". Solguden Atum var beskyddare av Wadi Tumilat. Därför tror man att Pitom låg i Wadi Tumilat. Två platser i denna wadi har föreslagits för Pitom – Tell el-Maskhuta och Tell el-Retabeh. Arkeologiska utgrävningar i Tell el-Retabeh har visat att denna plats var bebodd under nya rikets tid (1550-1069 f.Kr.).

Suckot (kanske Tell el-Maskhuta) var den plats israeliterna först kom till (2 Mos. 12:37; 4 Mos. 33:5). Denna plats måste ha legat sydost om Raamses. Sedan bröt de upp och slog läger "i Etam där öknen börjar" (4 Mos. 33:6). Etam måste ha legat vid östra änden av Wadi Tumilat, öster om Tell el-Maskhuta. Därifrån skulle de vända tillbaka mot norr. Herren sa nämligen till Mose: "Vänd om (hebr. *shub*) och slå läger framför Pi-hahiro, mellan Migdol och havet. Mitt emot Baal-zefon ska ni slå läger, vid havet" (2 Mos. 14:2; 4 Mos. 33:7). Därmed rågade israeliterna i riktning mot den välbevakade kustvägen som ledde till Kanaan, men de undvek denna välbevakade väg, "vägen genom filisteernas land" (= kustvägen) (2 Mos. 13:17). Anastasipapyrerna vittnar om att den östra änden av Wadi Tumilat också var välbevakad genom fästningar. Dess-

utom fanns det sjöar och träskmarker mellan Medelhavet och Suezbukten, så det var inte lätt att fly från Egypten. Medelhavets kustlinje gick vid denna tid cirka 3,5 mil längre söderut än idag. Det kunde alltså se ut som om israeliterna gått vilse och blivit instängda i öknen, och det var enligt 2 Mos. 14:3f meningen att farao skulle tro det och skicka sin här för att fänga in israeliterna: "Jag ska förhärliga mig på farao och hela hans här, så att egyptierna förstår att jag är HERREN."

Av Bibeln framgår att Migdol (som betyder "fästning, torn") låg nära det hav som israeliterna skulle tåga rakt igenom. Havet benämns i hebreiska grundtexten för *Yam suf* "sävhavet" (kan också översättas "förintelsens hav"). Egyptens östra gräns dominerades vid denna tid av träskmarker, breda kanaler och flera sjöar. Hoffmeier drar följande slutsats: "Det hav genom vilket israeliterna tågade var högst sannolikt någon av sjöarna på Sueznäset, troligen Ballahsjöarna, Timsahsjön eller Bittersjöarna" (*Israel in Egypt*, s. 215).

SE

Beställ teol dr Wilbert Kreiss' skrift

Dopet enligt Bibeln och bekännelsen

LÄS OM

- Den bibliska läran om dopet
- Dopets betydelse för en kristens dagliga liv
- Barndopets teologiska berättigande
- Vartill förpliktar barnens dop föräldrarna?

Pris endast 35 kr.

Beställes från Tidskriften Biblicum,

Släntvägen 10, 331 35 Värnamo. Plusgiro 15 23 35-6.

Ett brev till en vän som tror att bara vuxna kan döpas

Samtal om dopet undviks numera ofta. Det verkar som om man har gett upp när det gäller att bli enig om vad Bibeln lär om dopet. Är verkligen Bibeln inte tillräckligt klar? Eftersom jag vet att du har stor respekt för Bibeln och gärna *vill fördjupa dig i och böja dig för allt vad Bibeln tydligt lär*, dristar jag mig att i några punkter försöka sammanfatta vad Bibeln lär om människans situation utan Kristus och vad det innebär att tro på Kristus och bli döpt.

Jag har länge funderat på hur jag ska börja för att vi steg för steg ska komma vidare mot fullt samförstånd om vad Bibeln lär. Jag delar nämligen inte den uppfattningen att Bibeln skulle vara oklar och sakna förmåga att föra oss till enighet när det gäller dopet och andra bibliska lärofrågor.

Låt mig börja med några punkter som jag tror vi lättast kan enas om som Bibelns lära för att sedan komma till punkter som kanske är nya och främmande för dig:

1. Utan Kristi rättfärdighet, som vi erbjuds att ta emot gratis som en fri och oförtjänt gåva, kan vi inte bestå inför Guds domstol och komma till himlen. Bara de som tror på Jesus Kristus är Guds barn och iklädda Kristus. De kommer inte i sina egna av synd fläckade kläder (Jes. 64:6) utan är tillräknade Kristi rättfärdighet. "Så finns nu ingen fördömmelse för dem som är i Kristus Jesus" (Rom. 8:1). "Utan tro är det omöjligt att behaga Gud" (Hebr. 11:6). "Den som tror på Sonen har evigt liv. Den som inte lyder Sonen ska inte se livet, utan Guds vrede blir kvar över honom" (Joh. 3:36). "Ingen kommer till Fadern utom genom mig" (Joh. 14:6). Jag utgår ifrån att du instämmer i denna punkt.
2. Utan tron på Kristus är vi alltså enligt Joh. 3:36 *kvar* under Guds vrede. Varför? Därför att endast Kristi rättfärdighet täcker över vår synd som väcker Guds vrede. Paulus skriver om sig själv och alla troende: "Av naturen var vi vredens barn, vi liksom de andra" (Ef.

2:3). Endast tack vare Kristi ställföreträdande gottgörelse har vi syndernas förlåtelse. Kommer vi inför Fadern i vårt eget namn, kommer vi därmed utan Kristi rättfärdighet. Då får vi själva bära konsekvenserna av vår synd: Guds vrede och den eviga fördömsen. "Syndens lön är döden", dvs. skilsmässa från Gud, "men *Guds gåva* är evigt liv i Kristus Jesus, vår Herre" (Rom. 6:23). Endast ottron, dvs. avvisandet av Guds gåva, fördömer: "Den som tror på honom blir inte dömd, men den som inte tror är redan dömd, eftersom han inte tror på Guds enfödde Sons namn" (Joh. 3:18). Även denna punkt tror jag vi kan enas om, även om du kanske inte så ofta har beaktat bibelställena om vårt utgångsläge, nämligen att vi alla *av naturen* är vredens barn pga. synden. Därför låter jag nästa punkt ytterligare lyfta fram vad Bibeln säger om vårt syndaförfärd.

3. "Alla har syndat och saknar härligheten från Gud" (Rom. 3:23). "Se, *i synd är jag född, och i synd blev jag till i min moders liv*" (Ps. 51:7). "Kan det komma en ren från en oren? Nej, *inte en enda!*" (Job 14:4). Därför blev Guds evige Son en sann människa *genom ett under* för att bli vår ställföreträdare och frälsa oss. Jesus blev till i Marias liv genom den helige Ande (Matt. 1:20) och är den enda människa, av kvinna född, som till sin natur är helig, ren, syndfri (Luk. 1:35). *Alla vi andra är födda med synd*. Inte en enda av oss är i sig själv syndfri, helig och ren. Utan gudamänniskan Jesus är vi alla förlorade. Därför fick han namnet Jesus som betyder Frälsare: "Du ska ge honom namnet Jesus, ty han ska *frälsa* sitt folk från deras synder" (Matt. 1:21). Jesus är "Guds lamm som tar bort världens synd" (Joh. 1:29, 36). "Gud var i Kristus och försonade världen med sig själv" (2 Kor. 5:19). "Han är försoningen för våra synder, och inte bara för våra utan också för hela världens" (1 Joh. 2:2). Gud "vill att alla människor ska bli frälsta och komma till insikt om sanningen" (1 Tim. 2:4). "Så älskade Gud världen att han utgav sin enfödde Son för att var och en som tror på honom *inte ska gå förlorad* utan ha evigt liv" (Joh. 3:16). Jag tror att du varken kan eller vill motsäga denna punkt.

4. Nu kommer jag till punkter som du kanske har svårare för, eftersom de visar att också barn behöver födas på nytt. Varför kan *ingen* komma

till Fadern utom genom Jesus Kristus (Joh. 14:6)? Därför att "*alla* har syndat och saknar härligheten från Gud" (Rom. 3:23). Alltifrån Adams och Evas syndafall har *alla* människor förlorat "härligheten från Gud": "sann rättfärdighet och helighet" (Ef. 4:24). "Genom en enda människa kom synden in i världen och genom synden döden, och så kom döden över *alla* människor, eftersom *alla* hade syndat" (Rom. 5:12). "En endas fall ledde till fördömelse för *alla* människor" (Rom. 5:18). *Alla, både barn och vuxna, behöver alltså bli iklädda Kristi rättfärdighet och helighet, dvs. bli födda på nytt. "Den som inte blir född på nytt kan inte se Guds rike", bedyrar Jesus* (Joh. 3:3). Du kanske inte är så van att betona att också barnen behöver bli iklädda Kristi rättfärdighet, dvs. bli födda på nytt.

5. De som tror på Kristus har blivit födda på nytt, skriver Petrus: "Ni är *ju födda på nytt*, inte av en förgänglig säd, utan genom en oförgänglig, genom Guds levande ord som består" (1 Pet. 1:23). Det är det glada budskapet om Kristus som har förmåga att uppväcka andligt döda till andligt liv. "Också er har Gud gjort levande, ni som var döda genom era överträdelser och synder" (Ef. 2:1). "Gud som är rik på barmhärtighet har älskat oss med så stor kärlek, också när vi ännu var döda genom våra överträdelser, att han har *gjort oss levande* tillsammans med Kristus. Av nåd är ni frälsta. Ja, han har *uppväckt oss* med honom och satt oss med honom i den himmelska världen, i Kristus Jesus... *Av nåden är ni frälsta genom tron, inte av er själva, Guds gåva är det, inte på grund av gärningar, för att ingen ska berömma sig*" (Ef. 2:5-9). "Han har gjort oss dugliga till att vara tjänare åt ett nytt förbund, som inte är bokstavens utan Andens. Ty bokstaven (= lagen) dödar, men Anden (= evangeliet) ger liv" (2 Kor. 3:6). Vi borde av respekt för bibelordet också kunna enas om denna punkt.
6. Det livgivande och frälsande evangeliet föder på nytt inte bara genom bibelläsning och biblisk förkunnelse. Det kommer enligt Guds ord oss till del och ger liv också genom dopet som är "ett bad till ny födelse". "Den som inte blir född av *vatten och Ande* kan inte komma in i Guds rike" (Joh. 3:5). Dopets vatten är nämligen enligt Guds ord inte bara vatten utan ett vatten som är förenat med frälsningens ord och brukat

på Guds befallning. Det är den helige Ande som föder på nytt genom evangeliets ord. Detta frälsande ord får vi del av i den heliga Skrift och det är förenat med dopets vatten. Paulus skriver om Kristi församling att Kristus "har renat den *genom vattnets bad, i kraft av ordet*" (Ef. 5:26). "När Guds, vår Frälsares, godhet och kärlek till människorna uppenbarades, frälste han oss, inte för rättfärdiga gärningar som vi hade gjort, utan på grund av sin barmhärtighet, *genom ett bad till ny födelse och förnyelse i den helige Ande*" (Tit. 3:4-5). Också Petrus betonar att dopet "frälser" (1 Petr. 3:21). Bibeln lär alltså att dopets vatten renar oss *i kraft av ordet*, föder oss på nytt och förnyar oss i den helige Ande.

7. Kan då ett barn födas på nytt? Det är ju bara genom evangelium som Gud den helige Ande föder oss syndare på nytt och upptänder tro. Till människor som kan läsa evangeliet om Jesus Kristus och lyssna till förkunnelsen av evangeliet kan tron upptändas genom bibelläsning, bibelstudier och biblisk förkunnelse. Men de små då? Jesus säger ju att Guds rike är till också för dem, ja än mer, att "*den som inte tar emot Guds rike som ett barn kommer aldrig dit in*" (Mark. 10:15). Lägg märke till att det inte står: "Sådana tillhör Guds rike" utan: "Guds rike tillhör sådana." Ingen tillhör Guds rike genom den första födelsen! Det har vi redan sett ovan i punkterna 2-4. Guds rike är *en gåva* som har makt att skapa tro, skapa ett mottagande. Därför ska den ges åt hjälplösa, åt sådana som är i behov av Guds nåd och hjälp, dvs. som likt barn behöver matas, bäras, klädas etc. Jesus säger om barnen: "Låt barnen komma till mig och hindra dem inte! Ty *Guds rike tillhör sådana*" (Mark. 10:14). Vi ser alltså att Guds rike är en gåva som Gud ger också åt barnen och att ingen kommer in i Guds rike genom att hjälpa till (något som vuxna försöker göra), utan *endast genom att ta emot det "som ett barn"*.
8. Jesus bedyrade för Nikodemus: "Amen, amen, jag säger dig: Den som inte blir född av vatten och Ande kan inte komma in i Guds rike. Det som är fött av köttet är kött, och det som är fött av Anden är ande" (Joh. 3:5-6). Enligt Jesu tydliga ord föder dopet på nytt, och utan den nya födelsen kan ingen se Guds rike (Joh. 3:3). Det är "ett bad till

ny födelse och förnyelse i den helige Ande” (Tit. 3:5). Dopets gåva innebär att ”Alla ni som har blivit döpta till Kristus *har blivit iklädda Kristus*” (Gal. 3:27). Lägg märke till att dopet *inte* är *den döptes gärning utan Guds*. Den döpte *blir* född på nytt, *blir* iklädd Kristus. Lika lite som vi kunde förtjäna eller medverka till vår första födelse, kan vi förtjäna eller medverka till vår nya födelse. Ett barn hjälper inte till med påklädandet, snarare tvärtom. Lika lite kan vi genom någon egen gärning klä på oss Kristi rättfärdighet, föda oss på nytt!

9. Nu har vi sett att *Guds rike är en gåva för alla människor* och att *alla* behöver Kristi renhet och helighet, förutsättningen för evigt liv och gemenskap med Gud i hans rike. Vi har också hört Jesu ord: ”Den som inte tar emot Guds rike som ett barn kommer aldrig dit in.” Ett barn kan inte ta emot Guds rike genom att läsa Bibeln eller lyssna till predikan. Men ändå kan det enligt Jesu ord ta emot Guds rike, bli fött på nytt. Det sker ”genom vattnets bad i kraft av ordet” (Ef. 5:26), ”genom ett bad till ny födelse och förnyelse i den helige Ande” (Tit. 3:4-5). Den nya födelsens under sker ”av vatten och Ande” (Joh. 3:5). Vem kan utifrån Bibeln hävda att barn *inte behöver* födas på nytt och *inte kan* födas på nytt? Det går inte att komma ifrån Jesu ord: ”Den som inte blir född på nytt kan inte se Guds rike” (Joh. 3:3) och ”den som inte tar emot Guds rike som ett barn kommer aldrig dit in” (Mark. 10:15). Dopets gåva är syndernas förlåtelse och den helige Ande, framhåller Petrus i Apg. 2:38, och syndernas förlåtelse och den helige Ande behöver alla människor. ”Er gäller löftet och era barn”, fortsätter Petrus (v. 39).

10. Att tro är *att ta emot* frälsningens gåva i Kristus Jesus. Om tro uppfattas som liktydigt med en viss kunskapsnivå och ett viljebeslut eller en överlåtelsegärning, är alla barn för små för att kunna tro. Men Jesus säger inte att barn är för små för att tro, för att ta emot Guds rike utan, som vi redan sett, motsatsen: ”*Den som inte tar emot Guds rike som ett barn kommer aldrig dit in.*” Jesus säger också: ”Den som förleder en av dessa små *som tror på mig*, för honom vore det bättre att en kvarnsten hängdes om hans hals och han sänktes i havets djup” (Matt. 18:6). Det är alltså falskt att hävda att barn inte kan tro, inte kan

födas på nytt. Ingen kan tro av sig själv. Tron är en gåva, lika mycket ett Guds underverk hos stora som hos små. Enligt Kol. 2:11-12 jämför Paulus dopet med omskärelsen i gamla förbundet och kallar det ”Kristi omskärelse, då ni avkläddes er syndiga natur och begravdes med honom genom dopet”. När fångvaktaren frågade Paulus och Silas: ”Ni herrar, vad ska jag göra för att bli frälst?”, svarade de: ”Tro på Herren Jesus så blir du frälst, du och din familj (ordagrant ”ditt hus”)... *Och han och de som hörde till hans familj döptes genast.* Sedan förde han dem upp till sin bostad och dukade ett bord, jublande glad över att *han med hela sin familj* (ordagrant: ”hela sitt hus”) hade kommit till tro på Gud”, dvs. tagit emot frälsningens gåva i Kristus Jesus (Apg. 16:30-34). Vi har ovan sett att alla av naturen är utan tro och under Guds vrede. Men Gud är alltså mäktig att upptända tro hos både stora och små. Han vill ingen syndares död.

Sammanfattande slutord

Här summerar jag som avslutning på mina punkter vad jag funnit vara Bibelns klara undervisning om frälsningen och dopet:

- Vuxna får frälsningens gåva genom att lyssna till Guds ords undervisning. Genom lagen avslöjas den egna oförmågan och synden och genom evangeliet uppenbaras den fria nåden för syndare: frälsningen i Jesus Kristus. Därför undervisas vuxna om Jesus innan de döps och evangeliet gör dem ivriga att få ta emot dopets gåva.
- Små barn kan inte födas på nytt genom att man predikar för dem och ger dem undervisning i Guds ord. Men de kan enligt Guds ord födas på nytt ”genom vattnets bad i kraft av ordet”, dvs. genom dopet. ”Guds rike är till för dem” och för alla som likt barn är förlorade om de inte matas, kläs och bäres.
- Att döpa barn och sedan inte ge dem kristen undervisning är som att föda barn och sedan överge dem utan kläder, mat och omvårdnad. Jesu dopbefallning lyder: ”Jag har fått all makt i himlen och på jorden. Gå därför ut och gör alla folk till lärjungar *genom att döpa dem* (grundtexten har particip) i Faderns och Sonens och den helige Andes namn och *genom att lära dem* (grundtexten har particip) att hålla allt vad jag har befallt er” (Matt. 28:19f).
- ”Alla (både barn och vuxna) har syndat och saknar härligheten från

Gud". Därför behöver alla födas på nytt, dvs. iklädas Kristi rättfärdighet, för att inte gå förlorade. När kristna föräldrar vill att deras barn ska bli iklädd Kristi rättfärdighet, kan vi då mot bakgrund av vad Guds ord säger om alla människor hindra dem att få denna gåva och bli födda på nytt? Jesus säger: "Låt barnen komma till mig och *hindra dem inte*, för Guds rike är till för sådana." "Den som inte tar emot Guds rike som ett barn kommer aldrig dit in." "Den som inte blir född av vatten och Ande kan inte komma in i Guds rike."

- Frälsningen i Kristus Jesus är en oförtjänt gåva för såväl gammal som ung. Den som försöker förtjäna denna gåva genom någon egen gärning avvisar i själva verket dopet som Guds oförtjänta frälsningsgåva och födelsegärning. Dopot är ett kraftigt vittnesbörd om att frälsningen är helt och hållet Guds verk som vi inte nog kan tacka för genom att ära honom och leva enligt hans vilja. Lika litet som vi kunde medverka till vår första födelse, kan vi och har vi medverkat till vår nya födelse.

- Dopot är en stor tröst för den döpte, för en syndare som behöver Guds nåd och syndernas förlåtelse. Det är också en kraftkälla till ett nytt liv. Dopot försäkrar den döpte om att han är född på nytt bara tack vare Guds obegripliga godhet och Jesu Kristi ställföreträdande gottgörelse, att han av nåd allena är Guds barn och arvinge till det eviga livet. "Alla ni som har blivit döpta till Kristus har blivit iklädda Kristus" (Gal. 3:27). "Så finns nu ingen fördömmelse för dem som är i Kristus Jesus" (Rom. 8:1).

Jag hoppas att du i ljuset av Guds ord noggrant prövar det i mina punkter som kanske verkar nytt och främmande för dig. Jag är så glad över din kärlek till Kristus och Bibelns ord. Därför borde vi med Guds nåd och hjälp kunna komma till full endräkt. Med Guds ord som högsta norm, regel och rättesnöre är förutsättningarna goda. Skriv gärna till mig några rader om hur du ser på mina punkter.

Din tillgivne vän Seth

Frågor och svar

Vad säger Bibeln om slaveriet?

Slaveri var tillåtet under gamla förbundets tid men det var noggrant reglerat (3 Mos. 25:39-53; 2 Mos 21:2-11). Slavar åtnjöt beskydd och fick inte misshandlas. Om någon skadade sin slav måste han släppa honom fri (2 Mos. 21:26-27). Vart femtionde år (jubelåret) skulle israelitiska slavar släppas fria (3 Mos. 25:39-41). Att stjäla eller kidnappa en person för att göra honom eller henne till en slav var förenat med dödsstraff (5 Mos. 24:7; 2 Mos. 21:16). Också NT fördömer kidnappare eller slavhandlare (1 Tim. 1:10). Men NT uppmanar slavar att underordna sig sina herrar, t.o.m. herrar som var hårda. Apostlarna försökte inte förändra samhällets strukturer genom att uppmuntra till olydnad och revolt.

Paulus återsände slaven Onesimus till hans kristna herre Filemon. Han befallde inte Filemon att frige honom men uppmuntrade honom att ta emot Onesimus som en broder (Filem. 8-21). Kristendomen över-skrider sociala barriärer (Gal. 3:28). Fria människor är slavar till Kristus och slavar är fria i Kristus – en persons sociala ställning betyder ingenting inför Gud (1 Kor. 7:20-24). Men slavar uppmuntrades att försöka vinna sin frihet om möjligt. 1 Kor. 7:21 bör nog översättas: ”Men om du kan bli fri, ta hellre vara på det” (efter orden ”Men om du kan bli fri” står i grundtexten bara två ord, nämligen ”hellre bruka”, dvs. gör hellre bruk av det).

Även om Bibeln aldrig uppmuntrar till omstörtande av sociala och politiska strukturer genom olydnad eller revolt, har slaveriet försvunnit där evangeliet fått starkt rotfäste. När hjärtan förändras genom evangeliets budskap om syndernas förlåtelse och frälsningen genom Kristus, vill människor leva efter Jesu ord: ”Allt vad ni vill att människorna ska göra för er, det ska ni också göra för dem” (Matt. 7:12).

(Fritt från Q & A, www.wels.net)

Finns det motsägelser i berättelserna om Jesu uppståndelse?

Det finns skillnader i berättelserna, eftersom evangelisterna återger olika händelser. Men det finns inga motsägelser. En motsägelse föreligger om

två berättare talar om exakt samma händelse vid exakt samma tidpunkt och sedan säger saker som förnekar något som den andre sagt.

Det finns skillnader i våra dagstidningar varje dag, men dessa är inte nödvändigtvis motsägelser. Om vi tar fram tre morgontidningar efter det att någon stor händelse ägt rum, lägger vi märke till skillnader i rapporteringarna. En tidning ger flera detaljer än de andra, en tidning betonar en sak och de andra två något annat. Skillnader betyder inte att reportrarna har varit slarviga.

När människor säger att det föreligger en motsägelse när Matteus och Markus säger att en ängel talade med kvinnorna och Lukas säger att två män talade till dem, är detta inte en motsägelse. Matteus och Markus säger att ängeln som rullade bort stenen och satt på den talade när kvinnorna kom för att gå in i graven. Lukas berättar att kvinnorna gick in i graven och att där två änglar plötsligt visade sig för dem.

Läser man noggrant ser man att Markus och Lukas berättar om två skilda saker som kvinnorna fick erfara. Likaså, när Markus och Lukas säger att Maria Magdalena gick ut till graven tillsammans med kvinnorna, motsäger inte detta Johannes som ger en mycket mer detaljerad berättelse om vad Maria Magdalena gjorde. Johannes säger att Maria Magdalena sprang tillbaka efter att på avstånd sett att stenen var bortvältrad och att hon sedan kom tillbaka till graven igen lite senare.

I själva verket kunde man argumentera att olikheterna i berättelserna gör dem ännu trovärdigare, eftersom de visar att berättarna inte har satt sig ner och arbetat fram en gemensam rapport. Om de hade gjort det skulle de förmodligen anklagas av skeptiker för att ha konspirerat tillsammans och kokat ihop en historia. I stället rapporterar berättarna vad som verkligen hände, och när vi läser alla berättelserna noggrant och sedan sammanställer dem föreligger inga motsägelser mellan dem. Det finns bara skillnader, eftersom varje evangelist under den helige Andes ledning tar med de fakta från denna händelse som tjänar syftet med hans bok.

(Fritt från Q & A, www.wels.net)

Hur ska man sammanfoga Lukas och Matteus berättelser om Jesu födelse?

Jag har två delfrågor: 1) Lukas säger ingenting om flykten till Egypten, medan Matteus gör det. Lukas säger bara kort: "Sedan de hade fullgjort allt

som var föreskrivet i Herrens lag, vände de tillbaka till sin hemstad Nasaret i Galileen” (Luk. 2:39). Man kan få uppfattningen att Josef, Maria och Jesus återvände till Nasaret direkt efter att Jesus hade burits fram i templet utan någon flykt till Egypten. 2) Om man läser det Matteus skriver om återvändandet till Israel, så låter det som att Nasaret är en ny stad att bosätta sig i: ”Han bosatte sig i en stad som heter Nasaret...” (Matt. 2:23). Lukas däremot säger: ”...vände de tillbaka till sin hemstad Nasaret...” (Luk 2:39). I Matteus 2:22 låter det dessutom som att de bara tog sig till Galileen (och Nasaret) för att undvika Arkelaus, inte att de återvände hem: ”Men när han hörde att Arkelaus var kung över Judeen efter sin far Herodes, vågade han inte bege sig dit. Och sedan han i en dröm hade blivit varnad för detta, drog han bort till Galileens område.”

Varje evangelist tar inte med allt som hände Jesus. Lukas berättar t.ex. inte om de vise männens besök, inte heller om barnamorden eller flykten till Egypten. När därför Lukas hoppar över dessa händelser, som ägde rum efter besöket i Jerusalem när Jesus var 40 dagar, kan det se ut som om Josef och Maria vände tillbaka till sin hemstad Nasaret omedelbart efter besöket i Jerusalem. Men så var inte fallet, och Lukas säger inte heller att de *omedelbart* flyttade tillbaka till Nasaret. Matteus å sin sida nämner ingenting om skattskrivningen och att Josef och den höggravida Maria färdades från Nasaret till Betlehem för att låta skattskriva sig. Denna resa hoppar Matteus över och skriver bara: ”När Jesus var född i Betlehem i Judeen på kung Herodes tid, se, då kom visa män från Östern till Jerusalem” (2:1). Han är ivrig att visa att Jesus inte bara är en frälsare för sina egna landsmän utan också för hedningar långväga ifrån. Dessförinnan har Matteus betonat (kap. 1) att Jesu födelse är en uppfyllelse av Skriftens profetior om Messias: att Jesus är Davids son, avlad av den helige Ande och född av en jungfru, att han ska frälsa sitt folk från deras synder och att Josef genom Guds särskilda ingripande får Guds ord på att Maria inte varit otrogen och att han bör stanna hos Maria som Jesu fosterfar.

Tar vi till oss vad både Matteus och Lukas rapporterar, kan vi göra följande sammanställning: Fastän Josef och Maria båda tillhörde Juda stam, bodde de inte inom Juda stams område när den utlovade Frälsaren, Guds Son, blev människa i Marias moderliv. Likväl föddes Messias i Betlehem som var förutsagt av profeten Mika mer än 700 år tidigare. Genom skattskrivningen måste Josef och Maria registrera sig i Davids

stad Betlehem liksom många andra kringsspridda judar. Så många judar kom nu till Betlehem att Josef och Maria var tvungna att söka husrum i ett stall. Där födde Maria den utlovade Frälsaren och använde djurens krubba till barnsäng. När Jesus var 40 dagar var Marias reningstid förbi enligt lagen och Jesus bars fram i templet i Jerusalem. Därefter återvände de till Betlehem, till det hus eller hem (på grek. *hä oikia*) de skaffat sig i staden, förmodligen ganska snart efter Jesu födelse. Det är till detta hus de visa männen kom. ”De gick in i huset och fick se barnet med Maria, dess mor” (Matt. 2:11). Jesus var alltså över 40 dagar när detta hände (sannolikt en bit in i februari år 4 f.Kr.). För därefter uppmanades Josef i en dröm av Herrens ängel att ta med sig barnet och dess mor och fly till Egypten och stanna där tills han av ängeln får besked om att Herodes har dött. Herodes dog i början av april år 4 f.Kr. och då kunde Josef, Maria och Jesus dra ut ur Egypten, precis som Gud hade sagt genom profeten Hosea mer än 700 år tidigare: ”Ut ur Egypten kallade jag min son.” Förmodligen tänkte Josef återvända till hemmet i Betlehem för att bo där ytterligare en tid, kanske tills babyn Jesus blivit lite äldre. Men när han hörde att Arkelaus var kung över Judeen efter sin far Herodes, vågade han inte bege sig dit, ja, han varnades i en dröm att bosätta sig i Judeen.

Vem var Maria Magdalena?

Magdalena anger att denna kvinna kom från Magdala eller Migdal som ligger på västra sidan av Gennesarets sjö, där kustlinjen börjar svänga av mot nordost, 6,5 km norr om Tiberias och drygt 11 km från Kapernaum som ligger på Gennesarets nordsida. Magdala var en fiskestad.

Maria Magdalena nämns elva gånger vid namn i de fyra evangelierna. Hon var en av kvinnorna som följde Jesus i Galileen och sörjde för hans behov (Mark. 15:40; Luk. 8:2). Hon var ett ögonvittne till korsfästelsen (Matt. 27:56; Mark. 15:40,41; Joh. 19:25) och närvarande när en stor sten rullades för graven (Matt. 27:61; Mark. 15:47). Hon var en av kvinnorna som kom till den tomma graven tidigt på påskdagsmorgonen (Matt. 28:1; Mark. 16:1; Joh. 20:1) och en av kvinnorna som rapporterade om uppståndelsen för apostlarna (Luk. 24:10; Joh. 20:2,18). Enligt Joh. 20:10-17 hade hon ett samtal med den uppståndne Frälsaren.

Det första omnämnandet av Maria Magdalena (Luk. 8:2) berättar att

sju onda andar farit ut ur henne och Mark. 16:9 berättar att det var Jesus som drivit ut dessa sju onda andar. Ingenstans i Bibeln identifieras Maria Magdalena som en prostituerad. Traditionen har satt henne i förbindelse med kvinnan i Luk. 7:36-50, "som var en synderska" (v. 37) och till vilken Jesus sa: "Dina synder är förlåtna" (v. 48). Namnet Maria kan ha lästs in i berättelsen i Lukas 7:36ff under påverkan av Joh. 11, där det berättas att Jesus blev smord av Maria, *Martas och Lasarus syster*.

Staden Magdala ska nu på nytt bli föremål för en utgrävning, berättar *Biblical Archaeology Review*, sept/oct 2007, s. 52-55. Den utgrävdes partiellt på 1970-talet under ledning av fader Virgilio Corbo och fader Stanislaw Loffreda. Denna utgrävning visade att staden hade grundats under senhellenistisk tid, dvs. ca 200 f.Kr. Staden drabbades hårt under den första judiska revolten mot Rom 66-70 e.Kr. Titus attackerade staden från sjösidan. 6000 judar dödades och de som överlevde flydde till Tiberias. Den dåvarande kejsaren Vespasianus gav order om att 6000 av flyktingarna från Magdala skulle sändas iväg för att bygga en kanal i Grekland och att 30 400 skulle säljas som slavar.

Vad är skillnaden mellan själ och ande när dessa termer brukas i Bibeln?

Oftast brukas termerna "själ" och "ande" omväxlande i Bibeln. Båda termerna används om den "immateriella" delen hos oss i kontrast mot vår fysiska del, dvs. våra kroppar. Båda termerna betonar den del i oss som tänker, känner och har en vilja. Döden kan beskrivas som att "ge upp andan" (Matt. 27:50). Enligt Apg. 7:59 säger Stefanus i sin dödsstund: "Herre Jesus, ta emot min ande" (Apg. 7:59). Om själen heter det att den lämnar kroppen vid döden. I 1 Mose 35:18 läser vi: "När hennes själ skulle lämna henne - ty hon var döende - gav hon honom namnet Ben-Oni."

Fastän de båda termerna används omväxlande på många ställen, finns det vissa skillnader som vi bör lägga märke till. När det är fråga om människans förhållande till Gud föredras termen "ande" framför termen "själ". Termen "själ" föredras när det betonas att Gud vill att vår "immateriella" del ska vara förenad med vår "materiella" del, vår kropp. Det kan vara orsaken till att änglarna aldrig kallas "själar" utan "andar". Även om änglar temporärt kan framträda i synlig form om Gud så vill, är inte

änglarna varelser med ”två delar” så som vi människor. Det finns ingen ”kött och blod”-komponent som änglarnas själ skulle förena sig med.

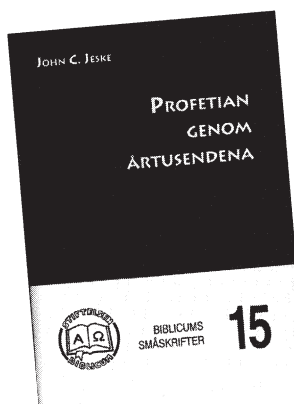
Människan består av två huvuddelar, kropp och själ (Matt. 10:28) eller kropp och ande (Pred. 12:7), inte tre. Läran om en tredelad människa, kropp-själ-ande, är den platonska filosofiens lära, inte Bibelns. Maria använder orden själ och ande parallellt i sin lovsång: ”Min själ prisar Herren, min ande gläder sig i Gud, min Frälsare” (Luk. 1:46f). Såväl själ som ande är samma immateriella element i kontrast till kroppen, men med denna skillnad: själen står för den levande, rationella, aktiva funktionen i dess relation till jordiska erfarenheter, medan anden mera syftar på dess relation till Gud och andliga ting. Paulus skriver: ”En själisk (grek. *psychikós* av *psyché* ”själ”, SFB översätter ”själisk” med ”oandlig”) människa tar inte emot det som tillhör Guds Ande. Det är en dårskap för henne, hon kan inte förstå det” (1 Kor. 2:14). Själen är aktiv i både troende och otroende, medan anden är levande för Gud hos troende men död för Gud hos otroende (Ef. 2:1ff).

Låt mig här sammanfatta lite av vad Lyle W. Lange skriver i *God So Loved the World*, Northwestern Publ. House, 2005, s. 192ff: Själen har en rad funktioner. Den ger liv åt kroppen (1 Mos. 2:7). Själen är odödlig. Kroppen kan återvända till stoft (1 Mos. 3:19) men själen lever vidare efter döden (Luk. 23:46; Apg. 7:59). Själen ger oss vår personlighet. Den troendes själ jublar i Herren och är glad över hans frälsning (Ps. 35:9).

Bibelkritiker har påstått att Bibelns lära om själen har utvecklats från grekisk filosofi. De påstår att GT inte innehöll någon lära om själen förrän det kom under inflytande av grekisk filosofi. Men att Bibelns lära om själen skulle ha utvecklats från grekisk filosofi håller inte. Grekerna uppfattade inte själen och dess relation till kroppen på samma sätt som Bibeln. Bibeln lär att själen ger kroppen liv, att själen är ansvarig för dess handlingar, att kropp och själ åter ska förenas i evigheten, antingen i himlen eller helvetet. Men Homeros (som verkade någon gång mellan 1100 och 800 f.Kr.) talade om själen som om den hade en hemlig och självständig existens i kroppen. När kroppen dör, drar sig själen tillbaka. Den utöver inga andliga funktioner som att tänka och känna. Efter döden träder själen in i Hades (underjorden), där den saknar förmåga till både vanda och känslor. Homeros förnekar också att kropp och själ ska återförenas efter döden.

Tanken på själens odödlighet finns inom Dionysioskulten i Trakien. De som deltog i denna kult lärde att själen hade odödlighet men bara genom successiva reinkarnationer, något som Bibeln inte lär och förvisso fördömer. Vidare lär den ett frälsningssystem genom egna gärningar och frälsningen som ingenting annat än att bli fri från kroppen (jämför gnosticismen). Platon (död 347 f.Kr.) ansåg att själen var odödlig och preexistent och att kroppen var själens fängelse.

SE

Professor John C Jeske

Profetian genom årtusendena

Profetian...

- från Adam till Mose
- under den teokratiska tiden
- från babyloniska fångenskapen till profetians uppfyllelse
- i Nya Testamentet

Hur skall det profetiska budskapet tolkas?

**Pris 50 kr. Beställ denna viktiga skrift från
Tidskriften Biblicum, Släntvägen 10, 331 35 Värnamo.
Postgiro 15 23 35-6. E-mail: biblicum@bredband.net**

Utblick över samtiden

Skolans flumpedagogik

Professor Inger Enkvist har gjort ett inlägg om "Skolans flumpedagogik" som uppmärksammas i *Dagen* 8/11-07. Hon skriver: "Sedan 1960-talet finns en stark antiauktoritär strömning inom skolan, som hävdar att lärare och föräldrar utövar förtryck när de leder ungas utveckling. Ett tidigt tecken på samhällets förfall är bristande respekt för lärare." Den gamla inlärningsprocessen ska ersättas med en slags underhållning. Enkvist fortsätter: "Nu heter det att elever bara kan lära sig om de tycker det är roligt i skolan. En lärare anses därför inte behöva så mycket av ämneskunskaper, men däremot trevliga metoder. Utvärderingen läggs hos eleven själv, eftersom denne är expert på vad han eller hon tycker om."

I en sådan miljö är det knappast förvånande att kunskapsnivån visar en sjunkande tendens. Det viktigaste är att man "har kul" och allt annat får komma i andra hand. Enligt Enkvist är det inte heller förvånande att mobbning blir ett allt större problem. Utan normer och riktlinjer blir det djungelns lag som tar över. Hon hänvisar till en fransk forskningsrapport som beskriver hur det går till när ett område sjunker ner i laglöshet. Det första som händer är att man markerar med klotter och tänder eld i trapphus. Sen kommer stölder i affärer och hot mot alla som har uniform, även bussförare och ambulansförare. Skolor och gemensamhetslokaler bränns ner. Man beskjuter polisstationer och visar sitt trots mot domare.

Enkvist avslutar: "Att under skoltiden leva i ett minisamhälle där regler efterföljs är den allra bästa förberedelsen för att som vuxen leva i ett rättssamhälle." Demokrati är inte normlöshet utan förutsätter ett engagemang från medborgarnas sida. Därför är det viktigt att inte människor blir uppgivna utan känner samhällets stöd och uppmuntran då man vill efterleva de lagar och regler som rättssamhället har för en trygg tillvaro både för ung och gammal. Det är bara så tragiskt att det ska gå flera generationer innan man från myndighetshåll vågar nämna saker och ting vid sitt rätta namn.

”Livsgemenskap” ett användbart begrepp?

Så har då Svenska kyrkans styrelse sagt sitt ja till vigsel av homosexuella par. Fast helst ska man inte kalla det för äktenskap utan ”livsgemenskap”, enligt ärkebiskopen. ”Det är möjligt att det till slut ändå blir ordet äktenskap. Men livsgemenskap är ett begrepp som jag har känt kan vara användbart”, säger han enligt *Kyrkans Tidning* 07/12-20.

Svaret från kyrkostyrelsen har inte orsakat någon större folkstorm. Det var fler som hörde av sig för att Svenska kyrkan ska behålla vigselrätten, enligt biskopen. På så sätt har man inom homolobbyn lyckats få frågan dit man vill ha den. Och om nu till äventyrs någon skulle våga ha avvikande uppfattning tystas han ner med ord som homofobi och kärlekslöshet. De flesta kyrkor, både lutherska och anglikanska, är på väg åt samma håll och det viktiga är att man kan kommunicera, säger ärkebiskopen. Nu är det bara kyrkan i Moskva som är motståndare. Där menar man att denna fråga splittrar det ekumeniska samarbetet.

Den politiska verkligheten är tydlig, oavsett tradition och ekumenik enligt Wejryd. Sveriges riksdag kommer att anta en ny könsneutral äktenskapsbalk, om inte under denna så under nästa mandatperiod, tror han. Det är bara kristdemokraterna som är emot med motiveringen att barnen har rätt till både en mamma och pappa. Men ”barnperspektivet” är inte så tungt vägande för majoriteten att man därmed kan avvisa förslaget. Detta konstaterar kyrkostyrelsen i sitt remissvar och då måste vi göra så bra som möjligt, säger ärkebiskopen.

Han fortsätter: ”Det handlar om att ge barnen goda villkor och hur vi bäst tjänar kärleken. Om vi menar allvar med kärleksbudet, har vi ett ansvar.” Därmed är förstås frågan avgjord, vem vill inte ta kärleksbudet på allvar? Cirkeln är sluten och avtrubbningsen har visat sin effektivitet. Då är det inte något bekymmer att man upphäver skapelsens ordning! Allt sker under namn av kärlek.

Missionssynen avgörande när EFS-präst lämnar Svenska kyrkan

EFS-prästen KG Larsson i Alingsås förklarar i *Budbäraren* 23/07 att han lämnar Svenska kyrkan på grund av missionssynen inom samfundet. Hans beslut har inget att göra med debatten om välsignelse av homosexuella, säger han. Det är förändringarna i Svenska kyrkans missionssyn

och den syn EFS har på mission som är avgörande för honom. Han tycker t.ex. att "förkunnelsen av evangeliet, uppmaning till personlig omvändelse och strävan efter ett helgat liv inte längre finns med i missionsarbetet". Han säger: "Plockar man bort den förkunnelsen kan man knappast kalla mission för mission."

Larsson tycker att signalerna från ledningen för Svenska kyrkans utlandsarbete visar att man vill satsa på religionsdialog och att bekräfta människor i deras tro istället för att förkunna evangelium. "Man riskerar att tappa det som är evangeliets kärna", säger han. I sitt arbete i Alingsås har han sett många människor komma till tro och denna erfarenhet är så avgörande för honom att han betraktar det som en hädelse att inte få fortsätta med sådan förkunnelse.

Kristen mission måste vara ett resultat av Jesu missionsbefallning. Då är det kyrkans uppgift att handla i enlighet med sin Herres befallning. Så har förmodligen pastor Larsson fattat uppgiften och vill att EFS ska fortsätta det uppdraget i sitt arbete utomlands.

Men EFS är i nuläget en samarbetspartner till Svenska kyrkan och deras eventuellt olika syn på mission går inte att skilja åt. Larsson har förstått att evangeliets "kärna riskerar att tappas bort". Nu är det inte bara en risk att kärnan tappas bort, utan hela evangeliet har tappats bort där all tro ska betraktas som likvärdig. Då finns inte längre behov av någon kristen mission. Då kan den ersättas med den sociala och materiella hjälpverksamheten.

Larssons avhopp visar på den kluvenhet som finns inom samfundet. EFS började sin verksamhet i protest mot avfallet inom Svenska kyrkan och fortfarande finns det tydligen enskilda människor som ser som sin uppgift att just protestera - ett förhållande som visat sig i flera av de väckelserörelser som såg Svenska kyrkan som en moderorganisation som man inte kunde ta avstånd ifrån fullt ut. När EFS och Svenska kyrkan nu åter gått samman har inte alla inom samfundet frigjort sig från den tradition som historiskt finns där. Förmodligen rör det sig om en generationsfråga som klingar av allt efter som tiden går. Men trots att Larsson låtit prästviga sig inom Svenska kyrkan och fogat sig i folkkyrkotanken med allt vad det innebär av eftergifter, så visar han med sitt handlande att han är beredd att bekänna sin tro även om det kostar.

Hur mycket kan man ändra på och ändå hävda att man har Bibeln som högsta norm?

I *Kyrka och Folk* 49/07 har Carl Ingemar Dagman en insändare med frågan hur mycket man kan ändra på budskapet och ändå behålla trovärdigheten. Skribenten konstaterar så riktigt att om man hävdar att "Bibeln är Guds ord, då är den helig och då finns det självklart inga omoderna, ogiltiga eller oviktiga läror eller ord". Han fortsätter: "Man säger att Gud uppenbarar sig nu i efterbiblisk tid genom det sekulära samhället. Kyrkan ska således ändra sin lära om Gud och moralen, teologin och Skriften efter vad som gäller utanför kyrkan. Kyrkan ska inte omvända världen, kyrkan ska låta sig omvändas av världen. Så ändras kristenhetens 'bibeltrohet' efter tidsandan, inte efter nya studier i Bibeln ... Världsandan tränger in mer och mer i alla. Men sanningens och avgörandets timme är alltid NU. Kristenheten kan inte hyckla och ljuga längre, isynnerhet inte om Bibelns auktoritet. Antingen säger kyrkorna öppet att de har lämnat Bibeln som normernas norm eller också måste de återgå och hålla den."

Det råder ingen tvekan om att Dagman är mycket bekymrad över läget och det finns det anledning att vara. Då han längre fram i artikeln säger att "vändpunkten för kyrkan kan sägas vara homosexfrågan", visar det dock på en försvagad analys av läget. Den frågan kan däremot sägas vara ett symptom på ett långt framskridet avfall från den yttersta auktoriteten. Tyvärr är det svårt att ge denne bekymrade skribent någon tröst. Tänker han sig att det ska bli en förändring i kyrkoråd, domkapitel, kyrkoledning får han nog en lång väntan. Frågan hur mycket man kan ändra på ifråga om Guds ord besvaras bäst av Jesus som sa: "Om ni förblir i mitt ord är ni verkligen mina lärjungar" (Joh 8:31). Och i 8:47 säger han: "Den som är av Gud lyssnar till Guds ord. Men ni lyssnar inte, därför att ni inte är av Gud."

Hävdar man att Bibeln är Guds ord kan man inte ändra på någonting i budskapet. Där går "vändpunkten" och då avgörs såväl homofrågan som andra frågor utifrån Guds ord och ingenting annat. För att inte själv bli en del av avfallet måste man istället följa Skriftens egen uppmaning att "dra sig ifrån" (Rom 16:17), lämna den fallna organisationen. Ja istället fråga efter hur man förblir trogen mot Guds ord.

AS

Jonas Gardell hedersdoktor i Lund

Författaren och artisten Jonas Gardell har utsetts till hedersdoktor vid teologiska fakulteten vid Lunds universitet. Det meddelade textTV den 14 dec. 2007. "Fakulteten framhåller särskilt Gardells bok Om Gud där han tar sig an olika gudsbilder." Denna utmärkelse avslöjar hur långt fakulteten avlägsnat sig från sund bibelkunskap och säger mer om fakultetens teologiska kompetens än om Gardells. I min bok "Gardells Gud, Da Vinci-koden och Bibeln" (XP Media 2005), sid. 9-28, kan var och en se vilken sorts kunskap och teologi Gardell för fram i sin bok "Om Gud" (Nordstedts förlag 2003). Bibelns verkliga innehåll och budskap görs om till en motsägelsefull blandning av högst bristfälliga människotankar och oförenliga gudsbilder.

SE

Stor oro i den norska folkkyrkan

Situationen i Den norska kyrkan (Dnk) präglas av stor oro sedan kyrkomötet i november 2007 godtog att homosexuella som lever i partnerskap nu kan vigas till tjänst i kyrkan. Eftersom det finns två olika uppfattningar i kyrkan om homosexuellt samliv, ska båda synsätten nu accepteras och få existera sida vid sida. Många kyrkomedlemmar är upprörda över beslutet och frågar sig vad de nu ska göra. En del har begärt utträde ur kyrkan. Ledningen för den stora missionsorganisationen Norsk Luthersk Misjonssamband (ca 50 000 medlemmar) har sagt att man nu "ser det som onaturligt att vi fortsätter att definiera oss som en organisation innanför Den norska kyrkan."

I Norges grundlag av år 1814 står det att den lutherska tron ska vara statens officiella religion, och Dnk är fortfarande en statskyrka. Men mycket tyder på att det i en nära framtid blir en ny ordning för relationen kyrka-stat. Av Norges befolkning tillhör ca 83% statskyrkan. Med en viss rätt kan det sägas att Dnk fram till vår tid som helhet har haft en "lätt konservativ" teologisk profil om man jämför med grannländernas folkkyrkor, där läroförfallet har gått längre. Men nu går utvecklingen mycket snabbt också i Norge.

Så sent som 1995 och 1997 beslutade kyrkomötet med klar majoritet att avvisa förslaget att viga dem som lever i ett homosexuellt förhållande.

Man kan förundra sig över att det kyrkliga motståndet mot homosexuellt samliv på så kort tid har minskat så mycket. En del av förklaringen kan nog vara den väldiga pressen från media de senaste åren, både från de homosexuellas egna organisationer och från ledande rikspolitiker och mediafolk. Beskyllningar om "homofobi" har haglat över alla som har vågat träda fram med en inte helt politiskt korrekt ståndpunkt. Och den ene efter den andre representanten för kyrkan har dragit sig tillbaka för att få betänketid och därefter trätt fram med en ny och mer tidsanpassad syn på homosexualitet.

Beslut om två synsätt i en lärofråga

Även om det inte är något nytt i Dnk att olika teologiska uppfattningar tolereras och tillåts existera sida vid sida, är det likväl uppseendeväckande att ett kyrkomöte faktiskt fattar ett beslut om att man ska ha två synsätt i en lärofråga. 50 av 84 delegater på kyrkomötet 2007 fick alltså genomslag för sin uppfattning att två helt olika bibeltolkningar och synsätt angående homosexuellt samliv härnäst ska accepteras som legitima och likaberättigade.

Å ena sidan sägs det i beslutet att "Kyrkomötet finner det ... vanskligt att föra vidare som ett gemensamt råd det som blev sagt i kyrkomötesbesluten av år 1995 och 1997", eftersom det "inte längre /är/ lika stor enighet om utgångspunkterna för besluten..." Man vill alltså inte längre vägra att viga till kyrklig tjänst dem som lever i homosexuellt partnerskap. "Samtidigt slår kyrkomötet fast att det också för framtiden finns kyrklig grund till att inte ordinera, viga, anställa eller ge tjänstebrev åt den som lever i homosexuellt partnerskap, om biskop eller det organ som anställer gör den värderingen att det inte är i linje med det som är kyrkans lära och kyrkans uppgift, och/eller av hänsyn till aktuell(a) församling(ar)."

Kyrkomötet ber varje enskild biskop att ha en förutsägbar praxis. Men det är inte svårt att spå att det härnäst kommer att bli mycket strid och kaos i kyrkan på lokalplanet. Varenda kyrkoråd och varenda domkapitel måste nu utröna om det finns majoritet för anställning av homosexuellt samboende präster. På många håll kommer kyrkorådet att ha en annan uppfattning än prästen, och domkapitlet kommer att ha en annan uppfattning än biskopen. Många prästanställningar kommer att skapa stor

debatt. Och den starka pressen från media mot alla ”reaktionära homo-hatare” och ”mörkmän” blir sannolikt inte svagare.

Över 120 statskyrkopräster har med anledning av det nya beslutet skrivit under uppropet ”För enhetens skull”, där man bl.a. kräver att konservativa präster ska slippa att vara underställda en homosexuell-liberal biskop. De vill ha en ordning med ”alternativ tillsyn”. Initiativtagarna till uppropet har haft samtal med Dnks biskopsmöte om detta i januari 2008, men det tycks en lång väg kvar att gå.

Norsk Luthersk Misjonssamband

Efter kyrkomötets beslut vill inte längre Norsk Luthersk Misjonssamband (NLM) räkna sig som en organisation inom Den norska kyrkan. I uttalandet ”Vår väg när kyrkan splittras” säger NLMs huvudstyrelse att även om det stora flertalet missionsvänner antagligen vill fortsätta att vara medlemmar i Den norska kyrkan, har man stor förståelse för att många nu överväger att säga upp sitt medlemskap. ”En rad goda argument kan framföras för att träda ut ur kyrkan”, heter det, men likväl hävdar man att ”ett kvarblivande i kyrkan inte innebär något ansvar för kyrkans kurs och beslut. Ett utträde kanske kan ge en personlig tillfredsställelse men får i sig knappast någon betydelse för utvecklingen inom norskt kristenliv.” ”När det gäller frågan om man bör utträda ur kyrkan menar huvudstyrelsen att var enskild bör fatta beslut utifrån sitt eget samvete. Olika val behöver inte få konsekvenser för den enskildes anknytning till Misjonssambandet.”

För att komma dem till mötes som har utträtt ur Dnk eller överväger att göra det avser NLMs huvudstyrelse att göra det möjligt för missionsvänner att kunna ha ett kyrkorättsligt förhållande till Misjonssambandet, dvs. att bli formellt kyrkoregistrerade till NLM. Misjonssambandet har redan nu en praxis på många platser som är snarlik den som ett kyrkosamfund har. Dop i bönhuset och i missionsföreningarna har blivit vanligare, detsamma gäller konfirmationsundervisning. Därmed kan det nästan se ut som om ett nytt självständigt kyrkosamfund långsamt håller på att ta form. En liknande utveckling med bildandet av fria församlingar med full sakramentsförvaltning i bönhuset försigår också inom flera andra lågkyrkliga missionsorganisationer som ”Indremisjonsforbundet” och ”Normisjon” (tidigare ”Indremisjonsselskapet”).

Börre Knudsens proteströrelse

En speciell proteströrelse i Norge är "Den fria norska kyrkan" (också kallad "Strandebarm prosti") som har sin egen biskop (Börre Knudsen), egna präster och församlingar, samtidigt som man inte har bildat ett självständigt kyrkosamfund utan valt att stå kvar i Dnk. Denna grupp står i nära kontakt med den svenska Missionsprovinsen.

Självständiga lutherska frikyrkor

Bland de självständiga lutherska frikyrkorna i Norge finner vi Den evangelisk-lutherska frikyrkan (ofta bara kallad "Frikirken"), Det evangelisk-lutherska kyrkosamfundet (DELK) och Den lutherska bekännelsekyrkan (LBK).

Det norska kyrkolandskapet är i snabb förändring. Ett andligt flyktingsproblem har uppstått i Dnk på grund av avfallet från Guds ord. Ständigt fler inom folkkyrkan känner sig andligt hemlösa och konsekvenserna av det tragiska beslutet vid kyrkomötet 2007 kan efter hand bli droppen som får bägaren att rinna över för ganska många som vill hålla sig till Bibeln och den lutherska bekännelsen.

Tor Jakob Welde

VAR MED I ARBETET FÖR BIBELTROGEN UNDERVISNING!

Var med och hjälp oss med tidskriften *Biblicum*!
Välkommen med din gåva på plusgiro 15 23 35-6.

Litteratur

KRIGEN I GAMLA TESTAMENTET

Ett försök att förstå

Olof Edsinger

Credoakademin, Falun 2007, 176 sidor

Olof Edsinger är generalsekreterare för *SALT-barn och unga* i EFS. Han är utbildad på Johannelunds teologiska högskola. Utifrån den apologet han är vill han i denna bok göra ett försök att förstå alla krig och krigsskildringar i GT.

Boken är indelad i två delar med underrubriker. Del 1 ger en sammanställning med fakta om krigets lagar och orsaker. Del 2 tar upp moraliska och teologiska frågeställningar om de gammaltestamentliga krigen sedda i nytestamentligt ljus.

Det är ett viktigt ämne som tas upp. Krigen i GT är en anstöt för många människor. Författaren berättar själv hur han blev illa till mods då han läste om grymheterna i t.ex. Domarboken. Han funderade över varför Jesus och apostlarna inte hade några bekymmer med dessa texter.

Helt klart gör han en kraftsamling till försvar för Gud och hans handlande i GT. Säkert är han van vid att möta människor som har problem med en Gud som är kärlek och samtidigt ger befallning om att utrota andra folk. När det gäller Domarboken är för övrigt Israels blodigaste krig ett inbördeskrig (Dom 19-20).

Uppgiften att försöka förstå är inte enkel. Det fordras bl.a. en tydlig förståelse av bakgrunden till Israel som Guds utvalda folk. I det fall förnuftet dikterar frågeställningen och svaret ska försöka tillfredsställa också den oppositionella inställningen hos människan, är problemet närmast olösligt. Författaren närmar sig problemet genom att peka på skillnader mellan den bibliska världen och den värld som vi lever i. Han säger: ”Jag har inga illusioner om att allt som står att läsa i Guds ord kan göras begripligt för oss som lever idag. Det finns motsägelser och mysterier i Bibeln som vi aldrig kommer att förstå fullt ut – i alla fall inte här i tiden. Men i denna bok har jag ändå försökt att gå en rejäl bit

på vägen mot förståelse av Bibeln i allmänhet och Gamla testamentets krigsskildringar i synnerhet” (s. 20). Han bekänner sin tilltro till Bibelns enhet och vågar till och med gå mot den historisk-kritiska forskningens slutsatser (s. 79).

Det betyder inte att han är opåverkad av den moderna forskningens diskussion kring återgivandet av fakta i GT. Han skriver t.ex.: ”Bibelns krigstexter i sitt ursprungliga sammanhang gjorde anspråk på att skildra verkliga händelser. Även om vi idag väljer att utlägga dem som bilder snarare än som historiska fakta måste vi därför ta i beaktande att de för sina första läsare gav betydligt mer konkreta associationer än de gör för oss idag” (s. 18).

För att inte försvaga hela bokens syfte borde klargöras vad som avses med att vi idag utlägger dessa historiska händelser ”som bilder” i motsats till att man ursprungligt såg dem som verkliga händelser. Denna ”brasklapp” sträcker ut handen till den som inte vill acceptera berättelserna som precisa, historiska fakta utan istället tolkar in ett bildspel. Kanske är det en ängslan över att hans budskap ska bli kritiserat av den ”svenska kristenhet” han inbjuder på upptäcktsfärd i en värld som sällan omnämns (s. 20)? Ett visst mått av frimodighet återkommer då han säger: ”Som jag redan noterat är det många forskare som hävdar att lagarna i femte Moseboken formulerades långt efter de händelser som finns skildrade i de historiska böckerna. *Men om man som jag väljer att utgå från ett kanoniskt betraktelsesätt av Bibeln – där de olika skrifterna i Bibeln tillåts att belysa varandra – behöver texternas datering inte spela så stor roll*” (s. 49, min kurs.).

Han tar inte upp någon diskussion gällande uppfattningen om felaktig datering i GT: *den behöver inte spela så stor roll*, men Edsinger väljer för egen del att använda sig av ett ”kanoniskt betraktelsesätt”. Om man tror sig öka trovärdigheten genom att ge bibelkritiken ett visst utrymme misstar man sig på ett allvarligt sätt. Det hindrar honom inte att upprepa: ”Ja, vi måste ta Bibeln på orden.” I förordet får han beröm för sin karaktär genom att han ”inte sväljer fördomar och bugar för klichéer”. Citatet ovan ifrågasätter om denna egenskap är genuin.

Författaren bekänner sig som lutheran och ett visst mått av känslighet för lutherdom framträder i flera formuleringar. Dock visar sig en svaghet i fråga om luthersk tro då lag och nåd ska skiljas åt, för övrigt den

avgörande frågan angående förståelsen av krigen överhuvudtaget. Här kommer istället Edsinger att upphöja den tyske teologen D. Bonhoeffers teori om billig och dyr nåd. Han citerar: "Billig nåd är vår kyrkas dödsfiende ... Billig nåd betyder gottköpsvara, bortslumpad förlåtelse, bortslumpad tröst, sakrament till nedsatta priser; nåd som kyrkans outömliga förrådscommare, varifrån det öses ut, tanklöst och gränslöst, med lättfärdiga händer; en nåd utan pris, utan kostnad" (s. 145-146).

I luthersk teologi, som grundar sig på det apostoliska nådesbegreppet, är den nåd som förkunnas gratis! Det ligger i själva nådens natur. Det är inte en nåd till nedsatt pris, den är inte bara billig, utan helt gratis. Paulus skriver: "Men om det var av nåd, så var det inte på grund av gärningar, annars vore nåden inte längre nåd" (Rom 11:6). Bonhoeffers "dyra" nåd är ett tankespöke, en föreställning om att *något ska det väl kosta*, det kan ju inte vara alltför billigt! På det sättet blandas lag och nåd på ett olyckligt sätt och den tro som ska försvaras blir lätt en religion bland andra. Det verkar som om Edsinger har problem med den nåd som han ändå vill förkunna. Han säger: "Men det jag vill markera emot är alltså den utbredda missuppfattningen att Guds nåd skulle vara en rättighet. Så snart nåden betraktas på detta sätt blir den nämligen förvanskad, urvattnad, billig" (s 145). Paulus skriver: "Men när tiden var fullbordad sände Gud sin Son, född av kvinna och ställd under lagen, för att han skulle friköpa dem som stod under lagen, så att vi skulle få söners rätt" (Gal 4:4-5).

Bokens ämne är viktigt och aktualiserar svåra frågor. Edsinger gör ett försök, han kommer en bit på väg men det räcker inte. GT:s Gud är en rättvis Gud som fördömer den som dömer orätt. Det innebär att allt vad han gör är gjort i trofasthet. "Ty jag, HERREN, älskar det rätta och hatar orättfärdigt rov" (Jes 61:8). Han förväntar sig att kungar och furstar ska hålla fast vid det rätta och inte berusa sig "och vränga rätten för alla nödens barn. Öppna din mun och döm rättfärdigt, skaffa den betryckte och fattige rätt" (Ords 31:5,8).

Då man diskuterar rättvisefrågor i samband med Guds handlande blir det ofta fel. Det blir ett stort problem då människan, som gentemot Gud alltid är den skyldige, ska förstå hans handlande och döma om det. Den största av "rättvisefrågor" är under alla förhållanden det faktum att den som var utan synd för vår skull blev gjord till synd. Då menar vi att

HAN som inte hade någon synd, måste lida för all synd, han som levtt i enlighet med lagen måste dö som en missdådare den skamligaste död. Men ”han var genomborrad för våra överträdelsers skull, slagen för våra missgärningars skull. Straffet var lagt på honom för att vi skulle få frid, och genom hans sår är vi helade” (Jes 53:5). Han klagade inte, han var tyst likt ett får som förs bort för att slaktas. Han förblev tyst och ropade inte på rättvisa. Han bad ”förlåt dem!” Att förstå det kan aldrig bli mer än ett försök.

AS

GOSPEL MOTIVATION: MORE THAN ”JESUS DIED FOR MY SINS”

Dr. Robert J. Koester

Northwestern Publishing House, Milwaukee 2006, 191 sidor

NPH-redaktören och WELS-pastorn Dr. Robert J. Koester ger i denna bok en biblisk belysning av *helgelseprocessen*, dvs. den process varigenom den troende växer till i kärlek och lydnad till Gud samt i kärlek till medmänniskan.

En första huvudtanke i boken är att genuin helgelse förutsätter rätta motiv. Rätta motiv identifieras av Koester med *evangeliska* motiv, dvs. motiv som är framdrivna av evangeliet om Kristi återlösning. Allteftersom den troende tar del av evangelium verkar Gud i den troende de motiv som är nödvändiga för genuin helgelse. Rätta motiv för helgelse kontrasteras med felaktiga motiv. Koester menar att det är fullt möjligt – och är i själva verket ofta fallet – att troende har felaktiga motiv till att vilja helgas, vilket bidrar till en inbromsning av helgelseprocessen. Det kan handla om att vilja helgas därför att man vill vinna Guds gunst, eller därför att detta tänks kunna leda till någon personlig fördel eller vinning, eller därför att detta skulle underlätta en viss kyrklig verksamhet, eller helt enkelt därför att det är så kristna ”ska” vara. Allt detta – menar Koester – leder fel och bidrar till att inbromsa helgelseprocessen. Istället ska den troende vilja helgas som ett resultat av att evangeliet om Jesus Kristus blir någonting stort för den troende, någonting som genomsyrar den troendes inre liv.

En andra huvudtanke i boken är att de evangeliska motiv som genuin helgelse förutsätter inte uppstår enbart som en ”naturlig respons” till åhörandet av Kristi evangelium, utan verkas istället *genom Kristi inneboende i den troendes hjärta*. Koester menar att lutheraner här ofta har betonat frälsningens juridisk-forensiska sida till den grad att sanningen om Kristi inneboende i den troendes hjärta, och den därmed förbundna läran om den nya skapelsen, kommit i skymundan. Koester skriver: ”[lutheraner] är ofta rädda för att betona Kristi inneboende... men vi kommer tillkorta när vi inte gör detta... vi kan, ja vi måste, också gå vidare och tala om vad vi har blivit i Honom” (s. 56, min översättning). Koester menar att det är hög tid att lutheraner återerövrar sanningen om Kristi inneboende i den troendes hjärta och den därmed förbundna nya skapelsen, ty dessa sanningar – skriver han – är viktiga att förstå för att växa till i helgelse:

De goda nyheterna om den nya skapelsen, och en komplett diskussion av vad detta betyder, är väsentligt för evangelisk motivation. Alltför ofta hoppar vi från vad Kristus har gjort för oss till vad vi borde göra för Gud... Det som är fel med detta är att vi förbiser mellanledet som Paulus använder som grund för undervisning om kristligt leverne, nämligen den nya skapelsens realitet i Guds barn. (s. 61, min översättning.)

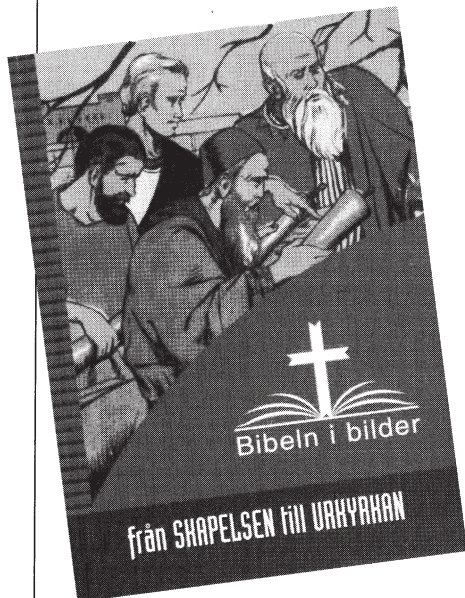
Med hänvisning till en stor samling bibelställen argumenterar Koester *mot* uppfattningen att rätta motiv för helgelse uppstår blott som en naturlig respons till åhörande av evangelium, och *för* uppfattningen att rätta motiv för helgelse verkas av Gud genom Kristi inneboende i den troendes hjärta och den därmed förbundna nya skapelsen. Viktiga bibelställen för Koester i detta sammanhang är bl.a. Rom 8:5-17, 1 Pet 2:9-11, och 1 Joh 5:4.

Förutom de två ovannämnda huvudtankarna behandlar boken en rad andra frågor kopplade till helgelsen, t.ex. frågan hur helgelsen förhåller sig till frälsningsvissheten. Här söker Koester bl.a. visa att närvaron av helgelsens frukter i den troendes liv bidrar till att styrka den troendes frälsningsvisshet.

Överlag kan sägas att boken är *praktiskt* snarare än *dogmatiskt*

orienterad. Koester söker inte så mycket systematisera och/eller precisera bibliska läror om helgelsen, utan talar i mer vardagliga ordalag om hur den troende rent praktiskt ska gå tillväga för att växa till i kärlek, lydnad och tjänstvillighet gentemot Gud, och i kärlek till medmänniskan. En röd tråd genom hela boken är tesen att genuin helgelse förutsätter att Kristi evangelium – och inte exempelvis ”tekniker”, ”program”, ”mål-sättningar”, ”avgöranden”, ”satsningar”, o. dyl. – får stå i centrum i den troendes liv.

A.C. Kraal
doktorand i religionsfilosofi

Bibeln i bilder

av William F. Beck

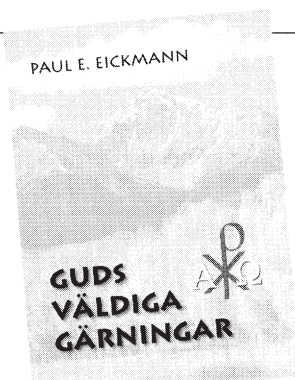
En vackert illustrerad sammanställning av 92 bibliska berättelser med syftet att göra barn och ungdomar förtrogna med Bibelns budskap så som det förmedlats av Gud till världen genom händelser i historien.

376 sidor.
pris: 85 kr + porto

BIBLICUMS FÖRLAG, c/o Ingvar Adriansson
Släntvägen 10, 331 35 Värnamo
Tel: 0370-182 17. e-post: biblicum@bredband.net

PAUL E. EICKMANN

GUDS VÄLDIGA GÄRNINGAR

Handledning i kristen tro

Denna handledning riktar sig till vuxna som vill lära sig Bibelns huvudläror som de bekänns av den lutherska kyrkan. Syftet har varit att låta den heliga Skrift tala för sig själv.

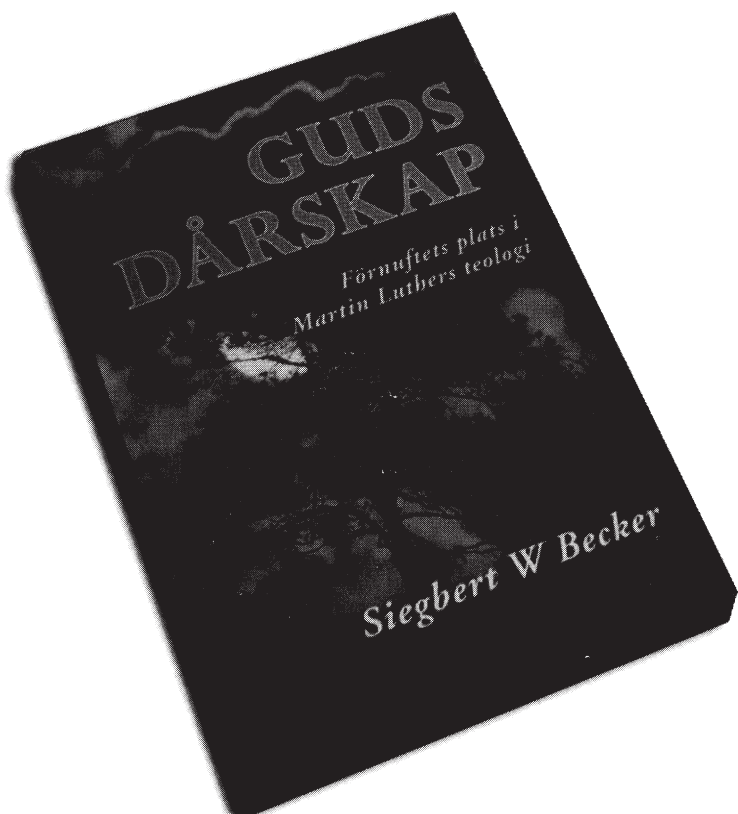
De första elva kapitlen följer den bibliska historien, från världens skapelse till hur Gud församlar den kristna kyrkan. Kapitel 12 t.o.m. 20 tar upp andra viktiga läror. Boken innehåller även tre nyttiga bilagor: 1) Några klipp ur kyrkans historia, 2) Luthers lilla katekes, 3) Kristna frågor.

Övertygelsen att Bibeln är Guds ofelbara ord genomsyrar bokens hela framställning av *Guds våldiga gärningar*.

Pris: 100 kr pr ex.
75 kr pr ex. vid beställning av mer än tio ex.

Beställs från Biblicum, Släntvägen 10, S 331 35 Värnamo.
Tel 0370-18217. E-mail: biblicum@bredband.net

**Biblicums förlag, i samarbete med
Lutherska Bekännelsekyrkans litteraturkommitté**

*Guds Dårskap av
Siegbert W. Becker*

Pris 100 kr. + porto

**Biblicum Förlag, Släntvägen 10,
331 35 Värnamo. E-mail: biblicum@bredband.net**

Seth Erlandsson

Vem är han?

Den verkliga Jesus
från Nasaret

*En granskning av trovärdigheten bakom olika Jesus-presentationer genom
tiderna. Allt från Nya testamentets vittnesbörd till de gnostiska skrifterna
och sentida hypoteser som i DaVinci-koden.*

Vem är han? Den verkliga Jesus från Nasaret.

Av Seth Erlandsson

Endast 175 kronor

**Biblicum Förlag, Släntvägen 10,
331 35 Värnamo. E-mail: biblicum@bredband.net**

Vädjan om hjälp

- Vi väddar till alla som förstår värdet av ett fritt bibelforskningscentrum för information och forskning att ekonomiskt stödja Stiftelsen Biblicum. Utan trogna understödjare kan Biblicum inte fullfölja sin viktiga uppgift.

Bankgiro Sverige 251-4701
Plusgiro Sverige 15 23 35-6
DnB NOR Norge 7877.08.15400
SAMPO Finland 800017-70843747

- Hjälp oss att sprida våra böcker och småskrifter! Inte minst studerande och lärare behöver en saklig information om Bibeln och bibelforskningen, som inte tar sin utgångspunkt i förlegade bibelkritiska teorier utan noggrant presenterar *biblisk tro och historiska fakta om Bibeln*.

- Hjälp oss också att få flera understödjare och prenumeranter på vår tidskrift!

Stiftelsen Biblicum

Besöksadress:

Hantverkaregatan 8B, 341 36 Ljungby. Tel 0372/86303

Postadress:

Ordförande Alvar Svenson, Klasgatan 10, 340 14 Lagan
Tel 0372/30857. E-mail: alvarsvenson@yahoo.se

Tidskriftens expedition:

Ingvar Adriansson, Släntvägen 10, 331 35 Värnamo
Tel 0370/18217. E-mail: biblicum@bredband.net

Kontakt i Norge:

Egil Edvardsen, Solåsvn. 20, 4330 Algård Tel 51617540.
E-mail: egil.edvardsen@luthersk-kirke.no